

Basas statisticas e survistas

024-1000

Survista statistica da la Svizra 2010

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Departament federal da l'intern DFI
Uffizi federal da statistica UST

Infurmaziuns:

Telefon 032 713 60 11
Telefax 032 713 60 12

Prefaziun

3

Populaziun

4

Empustaziun da publicaziuns:

Telefon 032 713 60 60
Telefax 032 713 60 61
www.statistik.admin.ch

Spazi ed ambient

9

Lavur e salari

11

Economia publica

14

Pretschs

16

Decleraziun dals segns:

Trais puncts (...) empè d'ina cifra signifitgan che quella è nunenconuschenta, perquai ch'ella n'è (anc) betg eruida.

Industria e servetschs

17

In strigt (-) empè d'ina cifra stat per la valur «absolut nulla».

Agricultura e selvicultura

20

Ina cifra provisoria vegn inditgada cun il segn elevà «p».

Energia

21

Abreviazions dals chantuns:

Vesair explicaziuns en la tabella pagina 4.

Construir ed abitar

22

Arrundament:

En general vegnan las valurs arrundadas si resp. giu senza prender resguard dal total. En cas da differenzas tranter summas parzialias adidas ed il total na vegnan las singulas valurs damai betg adattadas.

Turissem

23

Mobilitad e traffic

24

La Svizra e l'Europa

26

Funtaunas:

En la reproduciun da resultats statistics han ins per ordinari desisti d'inditgar las funtaunas. Infurmaziuns correspondentes chattais Vus en il portal statistic da la Svizra sut www.statistik.admin.ch

Bancas, assicuranzas

28

Segirtad sociala

29

Editur:

Uffizi federal da statistica
Secziun diffusiu e publicaziuns
Favrer 2010. Cumpara en rumantsch, tudestg, franzos, talian ed englaiss.

Sanadad

32

Scolaziun e scienza

34

Concepiun e redaczion:

Bernhard Morgenthaler, Armin Grossenbacher

Cultura, medias e sociedad

37

Grafica:

Daniel von Burg

d'infurmaziun

Chartas:

Sabine Kuster

Politica

39

Organisaziun:

Etienne Burnier

Finanzas publicas

41

Translaziun:

Dal text original: Lia Rumantscha, Cuira

Criminalitat e dretg penal

43

Layout:

Pierre-Alain Baeriswyl, Daniel von Burg

Situaziun economica e sociala

45

Pagina dal titel:

Netthoevel & Gaberthüel, Biel;

da la populaziun

Fotografia: © godfer – Fotolia.com

Svilup durabel

49

Concept grafic:

Roland Hirter, Berna

Disparitads regionalas

50

Numer d'empustaziun:

024-1000

La Svizra e ses chantuns

51

ISBN:

978-3-303-00429-6

1860–2010: 150 onns Uffizi federal da statistica

Avant 150 onns, il zercladur dal 1860, ha il Cussegli federal fundà il «biro statistic» – l'antecessur da l'Uffizi federal da statistica dad oz – per satisfar als basegns d'infurmaziun dal stadi. El ha damai suandà l'exempel dad auters pajais che disponivan gia d'in tal uffizi.

En il decurs dals onns è s'estendì il sectur tematic oriund e s'augmentà il dumber da las statisticas ensemes cun ils differents interess da mintga epoca. Uschia è l'Uffizi federal da statistica sa sviluppà al center da servetschs modern per la societad ed il stadi. Ultra dals temas davart la statistica economica interessan oz per exemplu cunzunt temas che concernan l'ambient e l'egalitat dunna ed um.

Gia dapi la fundaziun da l'uffizi n'ha betg sulettamain la politica access a las datas, mabain l'entira populaziun. L'annuari statistic, l'ovra che cumpiglia a moda survesaivla tut las statisticas, è cumparì per l'emprima giada il 1891. La versiun scursanida, la Survista statistica da la Svizra, vegn edida dapi il 1914. Omaduas publicaziuns demussan quest ampe access a las statisticas. La grondezza pratica ed il cuntegn concis e cumplessiv da la Survista statistica è bain in dals motivs impurtants pertge che vegnan distribuïds annualmain passa 100 000 exemplars (l'ediziun la pli voluminusa da l'UST).

Las publicaziuns istoricas da la statistica svizra èn accessiblas en las bibliotecas e dapi dacurt era disponiblas parzialmain en furma eletronica sin il Portal statistic e sin la pagina da giubileum da l'UST. Sin questa pagina As accumpagna cun texts e maletgs ina maschina dal temp multimediala tras il svilup da la statistica e da l'UST.

L'Uffizi federal da statistica che festivescha quest onn ses 150avel giubileum giavisch a Vus ina buna lectura ed As envida da visitar il Portal statistic sin www.statistik.admin.ch e la pagina da giubileum www.bfs150jahre.ch.

Dr. Jürg Marti

Directur
Uffizi federal da statistica (UST)
Neuchâtel, il schaner 2010

Ulteriuras funtaunas d'infurmaziun:

- Sche Vus vulais As infumar pli detagliadamain davart l'istorgia dals ultims 150 onns da l'UST, visitai la pagina www.bfs150jahre.ch
- Communicaziuns a las medias via e-mail: il text integral da las communicaziuns a las medias da l'UST pudais Vus abunar sco NewsMail direct sin Vossa adressa dad e-mail (annunzias a: www.news-stat.admin.ch).
- Via e-mail obtegnais Vus era tut las communicaziuns davart novas publicaziuns da l'UST, sco era mintgamai la newsletter davart differents temas.
- A dumondas specificas respunda il center d'infurmaziun da l'UST:
tel. 032 713 60 11 ubain e-mail info@bfs.admin.ch

Populaziun permanenta en ils chantuns l'onn 2008

	Total en 1000	Esters en %	Citadina en %	Speszezza per km ²	Creschientscha 1998–2008 en %
Svizra	7 701,9	21,7	73,6	193	8,1
Turitg (ZH)	1 332,7	23,5	95,1	802	12,2
Berna (BE)	969,3	12,8	62,4	166	3,0
Lucerna (LU)	368,7	16,2	51,0	258	7,4
Uri (UR)	35,2	9,1	0,0	33	-1,3
Sviz (SZ)	143,7	17,9	80,2	169	13,6
Sursilvania (OW)	34,4	12,4	0,0	72	7,6
Sutsilvania (NW)	40,7	10,6	87,7	169	9,2
Glaruna (GL)	38,4	19,4	0,0	56	-0,8
Zug (ZG)	110,4	22,9	96,0	533	14,4
Friburg (FR)	268,5	17,2	55,6	168	15,7
Soloturn (SO)	251,8	19,2	77,2	319	3,4
Basilea-Citad (BS)	186,7	30,7	100,0	5 045	-2,0
Basilea-Champagna (BL)	271,2	18,5	91,8	524	5,6
Schaffusa (SH)	75,3	22,6	74,2	253	2,1
Appenzell Dadora (AR)	53,1	13,7	53,1	218	-1,4
Appenzell Dadens (AI)	15,5	10,1	0,0	90	4,5
Son Gagl (SG)	471,2	21,5	66,9	242	5,9
Grischun (GR)	190,5	15,6	49,6	27	2,3
Argovia (AG)	591,6	21,0	65,6	424	10,3
Turgovia (TG)	241,8	20,6	49,5	280	6,8
Tessin (TI)	332,7	25,4	87,1	121	8,7
Vad (VD)	688,2	29,9	74,7	244	12,5
Vallais (VS)	303,2	20,0	56,8	58	10,5
Neuchâtel (NE)	170,9	23,7	74,5	238	3,2
Genevra (GE)	446,1	38,1	99,2	1 815	11,8
Giura (JU)	69,8	12,1	30,2	83	1,2

Populaziun permanenta en las citads grondas l'onn 2008

	Citad en 1000	Aglomeraziun	
		Creschientscha 1998–2008 en %	Creschientscha 1998–2008 en %
Total	1 056,8	5,3	2 970,2
Turitg	365,1	8,4	1 154,5
Genevra	183,3	6,1	513,2
Basilea	164,9	-2,3	494,3
Berna	122,9	-0,3	348,7
Losanna	122,3	7,1	324,4
Winterthur	98,2	12,0	135,0

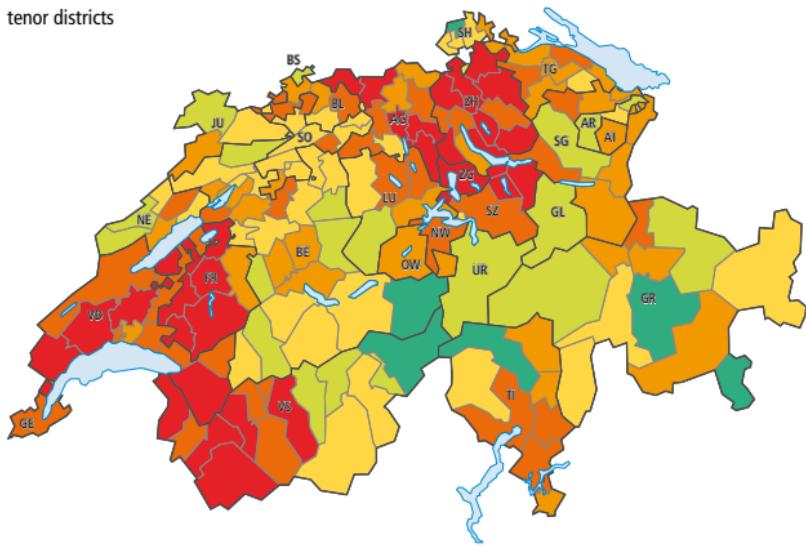
La populaziun è per gronda part urbana

74% da la populaziun abitescha oz (2008) en territoris urbans; il 1930 eran quai sulettamain 36%. Var la mesadad da la populaziun citadina abitescha en las aglomeraziuns da las tschintg citads grondas da Turitg, Basilea, Genevra, Berna e Losanna.

En las regiuns urbanas è la populaziun crescida dapi l'onn 2000 pli marcantamain che en ils territoris rurals (2008: +1,6% visavi +1,0%).

Creschientsha da la populaziun 1998–2008

tenor districts

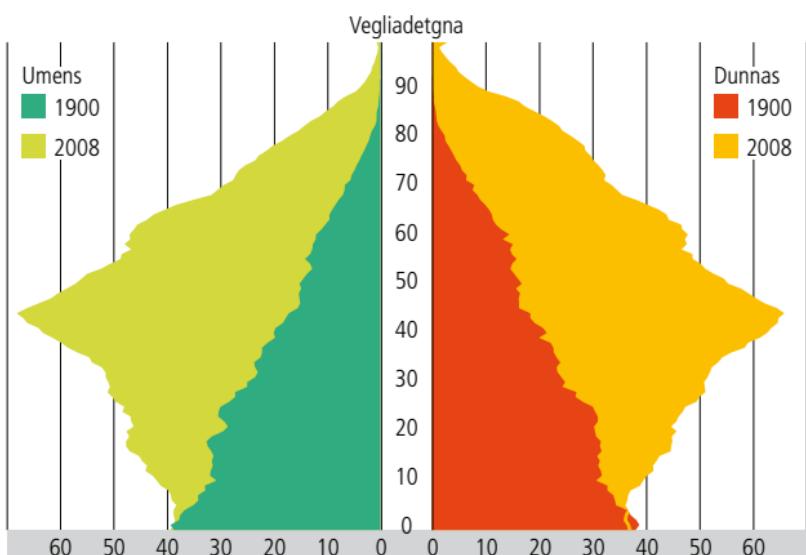
Midadas da la populaziun permanenta, en %

CH: +8,1 %

≤ -4,0   -3,9 – -0,1   0,0 – 3,9   4,0 – 7,9   8,0 – 11,9   ≥ 12,0

Structura da vegliadetgna da la populaziun

Dumber da persunas en 1000

Ina societat pli e pli veglia

En il decurs dal 20avel tschientaner è la quota da las persunas attempadas creschida, entant che la quota dals giuvenils (sut 20 onns) e da las persunas en la vegliadetgna da gudogn (20 fin 64 onns) è sa sbassada. La furma da la piramida da vegliadetgna è sa midada d'ina «piramida» (1900) en in «pign» (2008); là domineschan surtut las annadas 1959 fin 1971 cun bleras naschientschas. La generaziun dals giuvenils è plitost flaivla, entant ch'il dumber d'umans attempads crescha cuntinuadament.

L'inveteraziun vegn a cuntinuar. Igl è da quintar che la quota da las persunas che han 65 onns e dapli crescha fin l'onn 2050 da 17% (2008) sin var 28%.

L'augment da la populaziun en Svizra è d'attribuir ils ultims onns surtut al surpli d'immigraziuns e mo per ina pitschna part al surpli da naschientschas (2008: 86% visavi 14%).

Naschientschas vivas il 2008

Total	76 691
Mats per 100 mattas	106,5
Quota da naschientschas vivas ordaifer la lètg en %	17,1
Naschientschas da plirs uffants	1 305
Naschientschas da schumellins	1 275
Dumber dals uffants per dunna ¹	1,48

Mortoris il 2008

Total	61 233
Vegliadetgna	
0–19 onns	538
20–39 onns	1 055
40–64 onns	8 114
65–79 onns	15 667
≥80 onns	35 859

Migraziuns internaziunalas il 2008

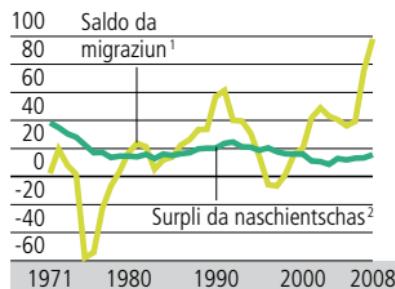
Persunas immigradas	184 297
da quellas esters	161 629
Persunas emigradas	86 130
da quellas esters	58 266
Saldo da migraziun	98 167
Svizzers	-5 196
Esters	103 363

Migraziuns internas² il 2008

Total arrivedads e partids	434 688
-----------------------------------	----------------

Saldo da migraziun e surpli da naschientschas

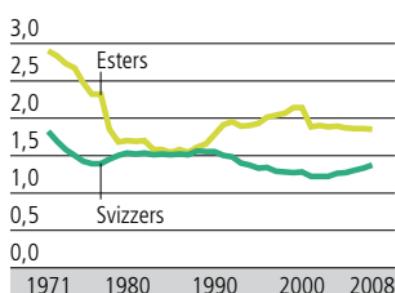
en 1000

1 Incl. midada dal status: midada d'ina permissiun da dimora ch'è valaiva main che 12 mais ad ina permissiun da dimora ch'è valaiva pli che 12 mais u dapli

2 Naschientschas vivas minus mortoris

Dumber da naschientschas total¹

1 Uffants per dunna; vesai annotaziun 1 en la colonna a sanestra

Maridaglias il 2008

Total	41 534
Svizzer/Svizra	21 394
Svizzer/Estra	8 423
Ester/Svizra	6 605
Ester/Estra	5 112
Vegliadetgna media tar la maridaglia	
Umens nubils	31,4
Dunnas nubils	29,1

Divorzis il 2008

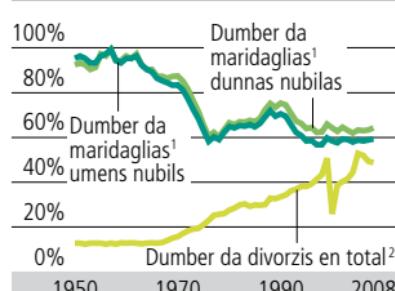
Total	19 613
Cun uffants minorens (%)	44,8
Durada da la lètg	
0–4 onns	2 037
5–9 onns	5 502
10–14 onns	3 552
15 onns e dapli	8 522
Cifra da divorzis en total ³	48,4

1 Dumber dals uffants che ina dunna parturescha en il decurs da sia vita, sch'ins prenda sco basa ils dumbers da naschientschas tenor vegliadetgna en l'onn observà

2 Migraziuns tranter las vischnancas politicas, senza migraziuns entaifer ina vischnanca

3 Quota da las lètgts che vegnan spartidas baud u tard, sch'ins sa basa sin il cumportament da divorzi en l'onn observà

Maridaglias e divorzis

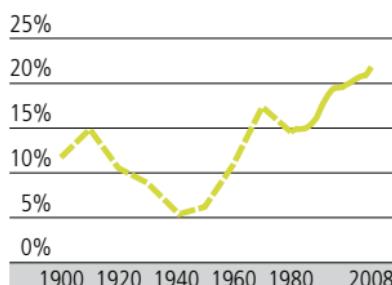

1 Quota (%) da las dunnas resp. dals umens nubils sut 50 onns, che vegnan a maridar baud u tard, sch'ins sa basa sin il cumportament da maridar en l'onn observà

2 Vesai annotaziun 3 en la colonna a sanestra

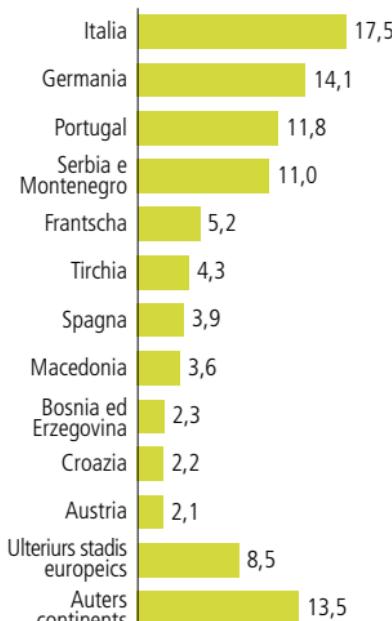
Populaziun

Quota da la populaziun permanenta estra

Populaziun permanenta estra tenor naziunalitat il 2008

en %

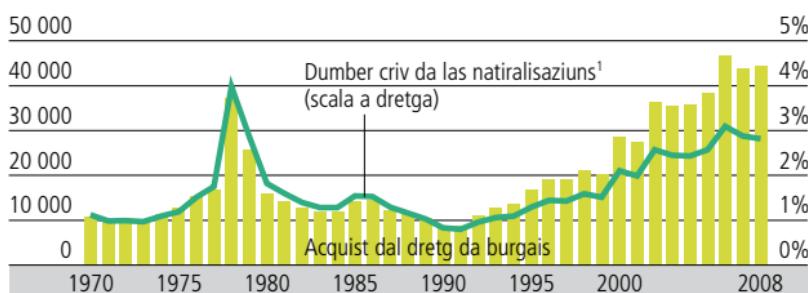
Populaziun estra tenor permis-siun da dimora il 2008

en 1000

Total ¹	1 763,6
Dimorant (attest B)	516,9
Domicilià (attest C)	1 103,4
Dimorant temporar (≥ 12 mais) (attest L)	18,6
Funcziunaris internaziunals e diplomats	27,3
Dimorant temporar (< 12 mais) (attest L)	53,1
Requiert d'asil (attest N)	17,8
Persunas admesas provisoricamain (attest F)	23,0

1 Incl. dumber da cumpensaziun

Acquist dal dretg da burgais svizzer

1 Dumber dals acquists dal dretg da burgais en % da la populaziun estra

La populaziun estra: bundant la mesadad da las persunas estras è naschida en Svizra u abitescha qua dapi passa 15 onns

22% da la populaziun permanenta en Svizra èn estras ed esters. Pli che la mesadad da las abitantas e dals abitants senza passaport svizzer (53%) viva dapi passa 15 onns qua u è già naschida en Svizra. L'onn 2008 èn 44 440 persunas (2,8% da la populaziun estra) daventadas burgaisas svizras, quai ch'è in pitschen dumber cumpareglià cun auters pajais europeics.

La populaziun estra è giuvna: da 100 persunas en la vegliadetgna da gudogn (20 fin 64 onns) han mo 11 persunas 65 onns e dapli (Svizzers: 32). 26% dals uffants naschids il 2008 en Svizra han ina naziunalitat estra.

Il 2008 è il dumber da las immigraziuns creschi per 11% visavi l'onn precedent. 63% dals immigrads derivan da pajais commembers da l'UE resp. da l'EFTA.

Las furmas da la convivenza sa midan

Adina pli paucas persunas vivan en ina famiglia cun uffants: il 1970 eran quai 70%, oz (2008) èn quai anc 55%. Adina dapli persunas vivan sulettas (7% resp. 17%) u en partenanzas senza uffants (18% resp. 26%).

La decisiun da maridar e da fundar ina famiglia vegn prendida adina pli tard: las dunnas han oz (2008) en media 29 onns, cura ch'ellas maridan l'emprima giada; quai èn tschintg onns dapli ch'il 1970. Tar ils umens è la vegliadetgna da maridar sa spustada da 26 sin 31 onns; la vegliadetgna da las mammas che partureschan l'emprim uffant è s'augmentada en media da 25 sin 29 onns.

Il model burgais tradiziunal cun «in genitur nutrider» è oz l'exceptiun: dus terzs da las mammas (66%) lavuran ordaifer chasa – per il solit dentant mo parzialmain. En las bleras famiglias vala anc adina: la lavur da gudogn prestan surtut ils babs (per regla a temp cumplain), il tegnairchasa e la lavur da famiglia è oravant tut l'incumbensa da las mammas (cf. p. 48).

Adina dapli uffants vivan mo pli cun in genitur. Questa quota è particolarmain auta tar ils giuve-nils tranter 15 e 19 onns (2008: 17%; 1980: 11%).

Linguas il 2000¹

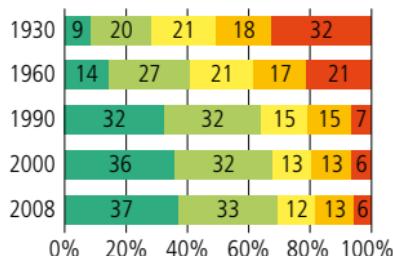
en %

Tudestg	63,7
Franzos	20,4
Talian	6,5
Serb e croat	1,5
Albanais	1,3
Portugais	1,2
Spagnol	1,1
Englais	1,0
Linguas tircas	0,6
Rumantsch	0,5
Ulteriuras linguas slavas	0,3
Ulteriuras linguas	1,9

1 Populaziun tenor linguas principales

Grondezza da las chasadas

Mo chasadas privatas

Dumber da persunas

■ 1 ■ 2 ■ 3 ■ 4 ■ 5+

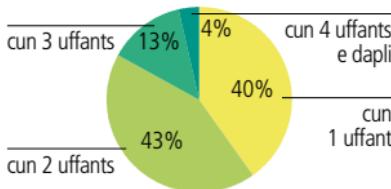
Chasadas privatas il 2008

en 1000

Total	3 362,1
Chasadas d'ina persuna	1 246,7
Chasadas da famiglias	2 072,2
Pèrs senza uffants	953,8
Pèrs cun uffants	905,0
Geniturs sulets cun uffants	181,3
Persuna suletta cun in genitur sulet	32,1
Chasadas senza relaziuns famigliaras	43,2

Chasadas da famiglias cun uffants il 2000

Mo uffants nubils sut 18 onns

Appartegnientscha religiusa il 2000

en %

Protestant ¹	35,3
Catolic-roman	41,8
Cristcatolic	0,2
Cristian-ortodox	1,8
Autras cuminanzas cristianas	0,2
Cuminanzas religiusas giudaicas	0,2
Cuminanzas islamicas	4,3
Autras baselgias e cuminanzas religiusas	0,8
Nagina appartegnientscha	11,1
Senza indicaziun	4,3

1 Incl. la Baselgia novapostolica ed ils Testimonis da Jehova

Il clima en Svizra il 2008

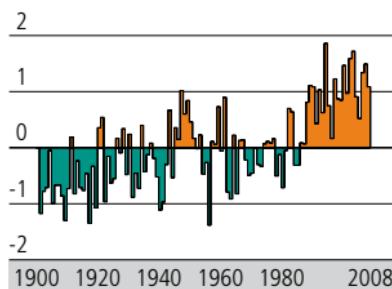
Staziun	Temperatura media		Precipitaziuns annualas		Summa d'uras sulegivas	
	°C	Diff. ¹ °C	mm	Index ²	h.	Index ²
Lugano (273 m s.m.)	12,6	1,0	2 189	142	1 989	98
Basilea-Binningen (316)	10,8	1,2	870	112	1 607	101
Genevra-Cointrin (420)	10,8	1,0	1 135	117	1 960	116
Neuchâtel (485)	10,3	1,0	968	104	1 601	103
Sion (482)	10,8	1,6	561	94	2 164	109
Turitg / Fluntern (556)	9,6	1,1	1 213	112	1 631	110
Berna-Zollikofen (553)	9,0	0,8	945	92	1 798	110
Son Gagl (776)	8,6	1,2	1 373	110	1 597	115
Tavau-Vitg (1594)	3,8	1,0	1 164	108	1 718	102

1 Differenza da la media da plirs onns en °C (1961–1990)

2 100 = media da la seria da mesuraziuns da plirs onns (1961–1990)

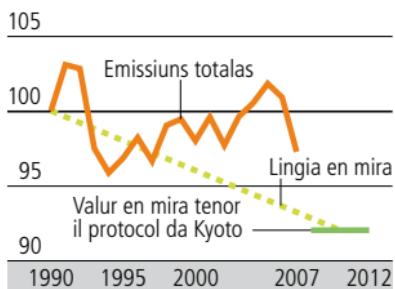
Divergenza da la temperatura

Divergenza da la media da blers onns 1961–1990, en °C

Emissiuns da gas cun effect da serra

Index 1990=100

Midada dal clima

L'uman producescha adina dapli gas cun effect da serra ed influenzescha uschia a moda considerabla il sistem da clima da la terra; quai mussan las temperaturas pli autas independentamain da las variaziuns naturalas. Il traffic (en spezial il traffic sin via), las chasadas (stgaudaments ed aua chauda) e l'industria èn principalmain responsabels per las emissiuns.

Utilisaziun dal terren

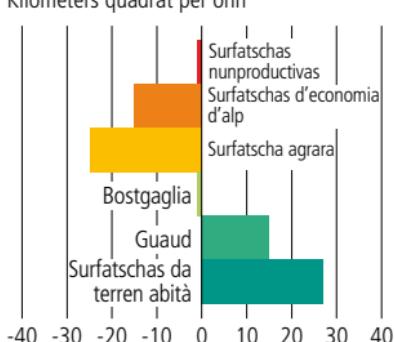
Perioda da relevaziun 1992–1997

	km ²	%
Surfatscha totala	41 285	100
Guad, bostgaglia	12 716	30,8
Surfatscha agrara	9 873	23,9
Economia d'alp	5 378	13,0
Surfatscha da terren abità	2 791	6,8
Auas	1 740	4,2
Autras surfatschas nunproductivas	8 787	21,3

Midada annuala da l'utilisaziun dal terren

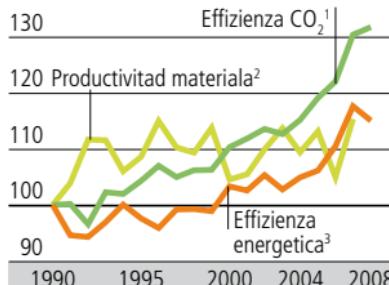
Svilup en la perioda 1979/85–1992/97

Kilometers quadrat per onn

Effizienza ecologica

Index 1990 = 100

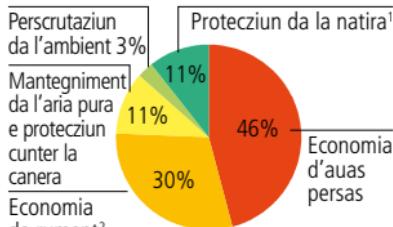
1 PNB / emissiuns da CO₂

2 PNB / expensas globalas per material

3 PNB / consum final d'energia

Expensas publicas per la protecziun da l'ambient il 2007

Total: 3,8 mia. fr.

1 Incl. pajaments directs a l'agricultura per prestaziuns ecologicas

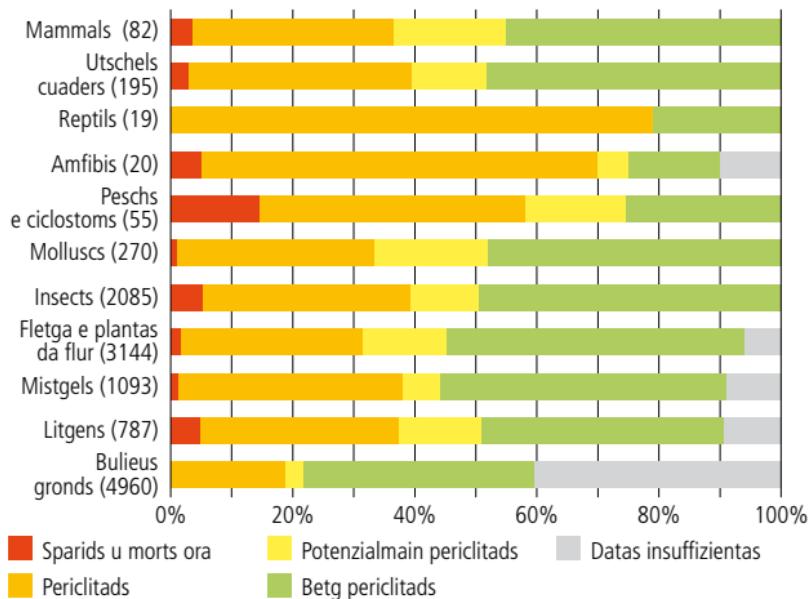
2 Senza arderas per rument da chasa

Effizienza ecologica

L'effizienza ecologica vegn augmentada cun realisar dapli daners en relaziun cun las emissiuns da CO₂, l'energia necessaria u cun ils custs da material globals. In'effizienza creschenta po però er esser in indizi ch'il sectur da servetschs daventa pli impurtant a quint dal sectur industrial – che dovrà blera energia e material resp. chaschuna bler CO₂ – e ch'ils process da producziun cun grevezzas per l'ambient èn vegnids transferids a l'exterior.

Biodiversitat – spezias periclitads

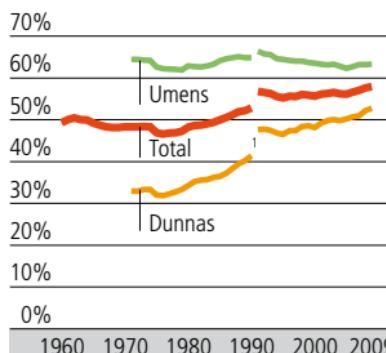
Stadi: 1994–2007 tut tenor spezia

Ils numerus spazis da viver differents per plantas ed animals dattan perditga da la ritgezza da la cuntrada svizra – ina cuntrada che porscha pia condizioni favuraivas per ina gronda biodiversitat. L'activitat da l'uman pericletescha però fermamain la variaziun biologica. Entant ch'el transfurma la cuntrada, creescha el senza dubi er abitadis per spezias novas. Ma ina cuntrada pli e pli unifurma ed explotada adina pli intensivamain ha per consequenza che las populaziuns daventan pli pitschnas e che outras spezias van la finala a perder.

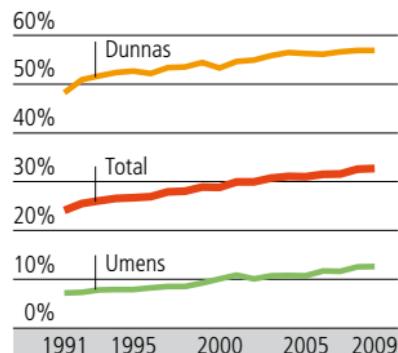
► www.statistik.admin.ch → Themen → Raum, Umwelt

Persunas cun activitat da gudogn en % da la populaziun permanenta

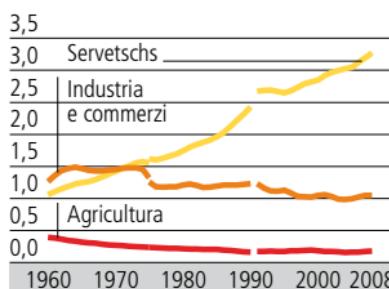

1 Nova metoda da calcular a partir dal 1991

Persunas che lavuran a temp parzial en % da las pers. cun activitat da gudogn

Persunas cun activitat da gudogn¹ tenor secturs economici

1 Nova metoda da calcular a partir dal 1975 resp.
dal 1991

Persunas cun activitat da gudogn tenor status d'activitat¹

2. quartal, populaziun permanenta,
en 1000

	2008	2009
Total	4 229	4 280
Independents	588	557
Commembers da la famiglia	83	93
Lavurants	3 345	3 400
Emprendists	213	231

1 Definiziun sociologica

Persunas cun activitat da gudogn tenor status da dimora e schlattaina

en 1000

	1991	1995	2000	2006	2007	2008
Total	4 075	3 952	4 080	4 304	4 413	4 500
Svizters/Svizras	3 032	2 966	3 100	3 198	3 257	3 291
Esters/estras	1 043	986	980	1 106	1 156	1 209
DomiciliadAs	556	564	595	573	587	606
DimorantAs	180	205	183	264	283	321
StagiunariAs ¹	72	38	23	—	—	—
CunfinariAs	181	146	143	187	203	212
DimorantAs temporarAs	20	17	20	63	63	49
Ulteriurs esters	33	17	16	19	20	21
umens	2 389	2 282	2 301	2 385	2 447	2 474
Dunnas	1 686	1 670	1 779	1 919	1 966	2 026

1 Dapi il 1-06-2002 na vegnan emessas naginas permissiuns stagiunala pli

Bler dapli dunnas cun activitat da gudogn tranter il 2004 ed il 2009

Tranter il 2004 ed il 2009 è il dumber da las dunnas cun activitat da gudogn (+10,4% sin 1,972 miu.) creschià pli fitg ch'il dumber dals umens cun activitat da gudogn (+6,2% sin 2,308 miu.). Las dunnas cumbineschan pli e pli la vita professiunala cun la vita da famiglia e lavuran per gronda part a temp parzial (l'onn 2009: 57,2%; l'onn 2004: 56,8%). Dals umens lavuran percuter sulettamain 12,9% a temp parzial, ma era tar els è l'activitat da gudogn a temp parzial creschida levamain dapi il 2004 (+1,8%). La participaziun a l'activitat da gudogn pli auta da las dunnas sa basa per part era sin la terzariasiun da l'economia, cunquai che 87,0% da las dunnas cun activitat da gudogn lavuran en il sectur terziar (umens: 64,5%).

Forzas da lavur estras

In impurtant factur dal martgà da lavur svizzer èn las forzas da lavur da l'exterior. La gronda creschientscha economica en la segunda mesadad dal 20avel tschientaner na fiss betg stada pussaivla senza il grond dumber da lavurers esters. Lur quota surpassa dapi ils onns 1960 cintinuadamat 20% e mutta oz a 27%. Surtut en il sectur industrial lavuran numerusas persunas da l'exterior (2009: 36%; sectur da servetschs: 26%).

Strusch dus terzs da las persunas estras cun activitat da gudogn (2009: 67%) èn burgaisas e burgais d'in pajais da l'UE u da l'Associaziun europeica da commerzi liber (AECL). Cun 35% è la quota da las forzas da lavur da l'Europa dal Sid la pli gronda, suandada da la quota da las lavureras e dals lavurers oriunds da l'Europa dal Nord e dal Vest (30%). 21% derivan dals pajais dal Balcan Occidental e da la Turchia.

Da las persunas estras cun activitat da gudogn immigradas ils davos diesch onns en Svizra han passa quatter tschintgavels (82%) frequentà ina scolaziun dal stgalim secundar II u dal stgalim terziar. La quota correspundenta da las persunas immigradas pli baud muntava mo a 62%.

Dischoccupaziun¹

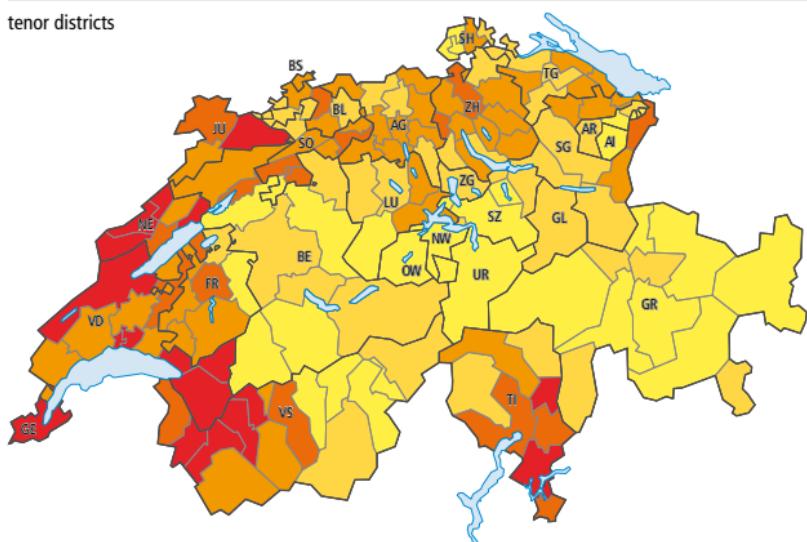
	1991	1995	2000	2008	2009
Dischoccupads	39 222	153 316	71 987	101 725	146 089
Quota dischoc. da lunga durada ² en %	4,4	28,7	20,1	15,5	13,1
Quota da dischoccupaziun en %	1,1	4,2	1,8	2,6	3,7
Umens	1,0	3,9	1,7	2,4	3,7
Dunnas	1,2	4,8	2,0	2,8	3,7
Svizzers	0,8	3,2	1,3	1,9	2,7
Esters	2,1	8,0	3,7	5,0	7,2
15–24 onns	1,1	3,9	1,8	3,0	4,6

1 Dischoccupaziun tenor SECO – Quota da dischoccupaziun tenor definiziun internazionala: vesair pagina 26

2 Durada da la dischoccupaziun > 12 mais

Quota da dischoccupaziun il 2009

tenor districts

Quota da las persunas dischoccupadas (tenor SECO) da tut las persunas cun activitat da gudogn, en %

CH: 3,7

Nivel da las pajas il 2008

	Paja mensila brutta (valor mediana) ¹				
	Total	a	b	c	d
Svizra³	5 823	10 936	6 995	5 622	4 466
Regiun dal Lai da Genevra (VD, VS, GE)	5 938	10 880	7 205	5 958	4 593
Svizra Bassa (BE, FR, SO, NE, JU)	5 716	10 273	6 705	5 571	4 528
Nordvest da la Svizra (BS, BL, AG)	6 095	11 664	7 150	5 844	4 610
Turitg (ZH)	6 250	12 656	7 771	5 678	4 420
Svizra Orientala (GL, SH, AR, AI, SG, GR, TG)	5 439	9 286	6 346	5 302	4 372
Svizra Centrala (LU, UR, SZ, OW, NW, ZG)	5 674	10 172	6 588	5 416	4 436
Tessin (TI)	4 983	8 770	5 762	5 195	3 953

1 Paja mensila standardisada: l'equivalent a temp cumplain sa basa sin 4 1/3 emnas a 40 uras da lavur

2 Nivel da pretensiun

a = Lavurs fitg pretensiusas e fitg grevas

b = Lavurs independentas e qualifitgadas

c = Enconuschienschas professiunalas e spezialisadas necessarias

d = Activitads simples e repetitivas

3 Sector privat e sector public (Confederaziun) ensemes

Gudogn or da lavur il 2008¹

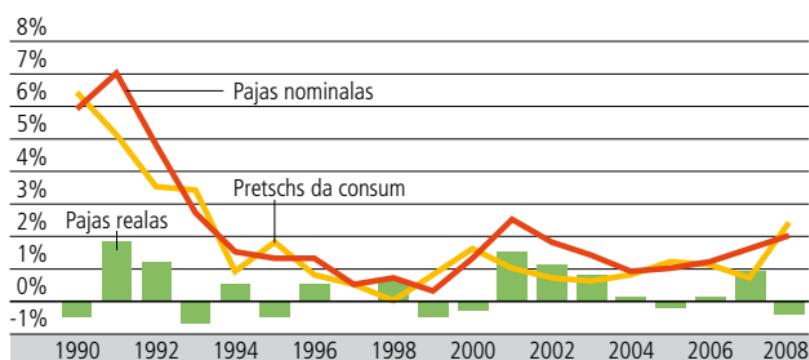
Repartiziun en %

	Classas d'entrada (en 1000 fr., per onn, brutto)					
	≤ 26	26–52	52–78	78–104	> 104	Senza indicaziun
Total	16,3	16,9	25,4	15,4	15,2	10,9
Umens, a temp cumplain	2,1	7,0	30,4	22,5	26,5	11,5
Dunnas, a temp cumplain	6,8	20,1	33,7	17,1	10,3	12,1
Umens, a temp parzial	35,0	21,2	17,5	10,4	6,5	9,4
Dunnas, a temp parzial	41,4	30,2	13,6	3,6	1,6	9,6

1 LavurantAs, senza emprendistAs

Svilup da las pajas nominalas, dals pretschs da consum e da las pajas realas

Midadas visavi l'onn precedent, en %

Svilup da las pajas realas

Index 1939 = 100

	1980	1990	2000	2006	2007	2008
Total	254	272	279	289	292	290
Umens	241	257	264	271	274	273
Dunnas	279	302	311	326	328	326

Las consequenzas da la crisa da finanzas per l'economia svizra

L'onn 2008 è marcà da la crisa da finanzas adina pli gronda e dals emprims indizis da sia extensiun sin l'economia globala. Correspondentamain è sa retardada la creschientscha economica mesirada a maun dal product naziunal brut (PNB) en cumparegliazun cun ils onns precedents, ella resta però anc adina en il sectur positiv (+1,8%). Il sectur da banca è suttamess ad ina contracziun substanziala en consequenza dal trend negativ a las bursas. Sin fundament da la sbassada marcanta da las facultads administradas e da las transacciuns effectuadas sa reducescha la valur agiuntada da la branscha. In sostegn dat la fatschenta cun deposits e credits che crescha anc adina. Las ulteriuras branschas economicas sa sviluppan a moda positiva, era sch'i dat tschertas retardaziuns en connex cun il commerzi cun l'exterior main dinamic.

Ils nauschs resultats da las bancas svizras a l'exterior n'hant betg gi in'influenza negativa sin lur activitat en Svizra, ma els influenzechan fermamain ils retgavs da facultad realisads a l'exterior. Entant che la Svizra preschenta sco creditura envers l'exterior per regla in surpli da la bilantscha dals pajaments, sa resulta per il 2008 in saldo negativ. Cun in'entrada naziunala brutta (ENB), ch'è per l'emprima giada pli bassa ch'il PNB, dat la Svizra ora dapli che quai ch'ella gudogna.

Il product naziunal brut (PNB) e sias componentas

Midada cumparegljà cun l'onn precedent en %, a pretschs da l'onn precedent

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007 ^p	2008 ^p
PNB	3,6	1,2	0,4	-0,2	2,5	2,6	3,6	3,6	1,8
Expensas da consum	2,4	2,6	0,3	1,1	1,4	1,6	1,4	2,1	1,4
Investiziuns bruttas	1,7	-0,0	-0,6	-1,2	3,5	2,4	1,6	-1,0	-2,6
Exports	12,5	0,5	-0,1	-0,5	7,9	7,8	10,3	9,5	2,9
Imports	10,3	2,3	-1,1	1,3	7,3	6,6	6,5	6,0	0,4
PNB en milliardas francs a pretschs currents	422	430	434	438	451	464	491	521	542

L'exterior daventa adina pli impurtant per l'economia svizra

Il commerzi cun l'exterior gioga dapi il 1997 ina rolla impurtanta. Periodas cun ina ferma expansiun economica coincidan cun in commerzi cun l'exterior prosperant. Ils exports han contribui ils onns economicamain ferms (dal 1997 fin il 2000 e dal 2004 fin il 2007) la pli gronda part a la creschientscha dal PNB. Grazia als exports dinamics è s'augmentada la quota da la contribuziun exteriura (il saldo tranter l'export e l'import) al PNB. Quai mussa ch'ils ulteriurs pajais veggan adina pli impurtants per l'economia svizra.

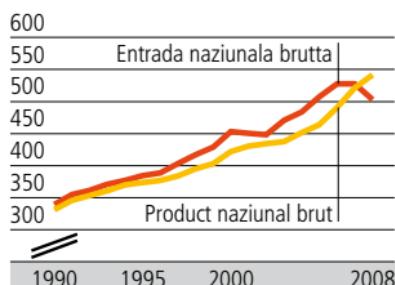
Questa impurtanza adina pli gronda sa mussa er en ils retgavs realisads a l'exterior: quels giogan ina rolla pli e pli decisiva per l'entrada naziunala brutta (ENB) ch'è per ordinari pli auta ch'il PNB. Ils onns 2007 e 2008 sa differenzieschan a moda clera da quest trend cun ina ENB ch'è excepzionalmain main dinamica – quai pervi da las sperditas da las agenturas da bancas svizras a l'exterior.

Economia publica

Muntada da la quota exteriura al PNB tenor ils pretschs actuals

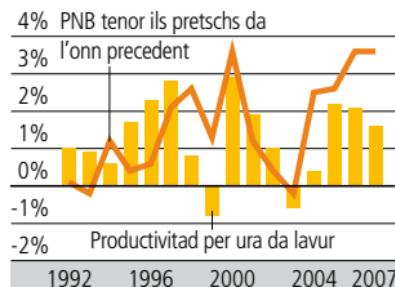
PNB ed ENB tenor ils pretschs actuals en milliardas francs

Cura che l'activitat economica mesirada a maun dal PNB è enconuschenta, po era vegnir examinada l'effizienza dals facturs da producziun (lavor e chapital). L'effizienza da la lavor vegn mesirada a maun da la productividat per ura, q.v.d. sin fundament da la valur agiuntada che vegn creada en in'ura da lavor.

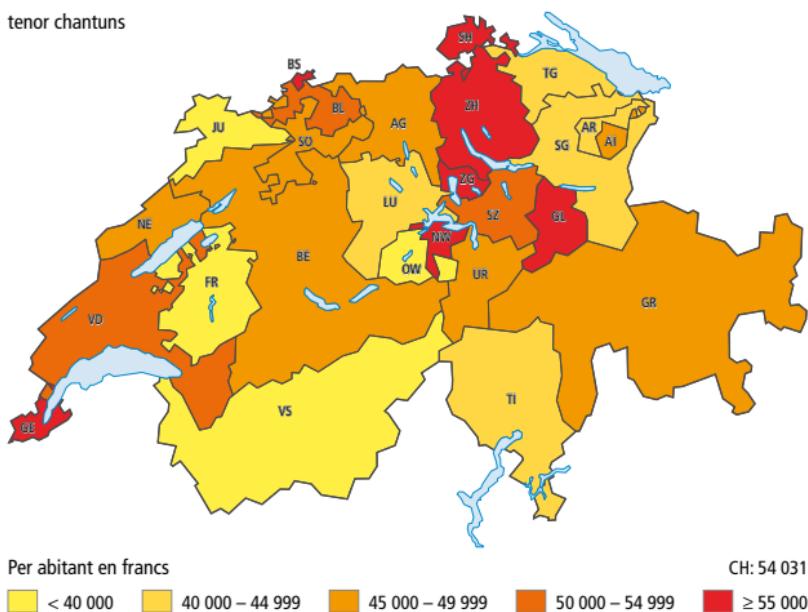
La grafica survant illustrescha il svilup da la productividat per ura da lavor ed il svilup dal PNB. En general pon ins constatar tendenzas sumegliantias tranter ils dus svilups. En ina fasa d'expansiu (creschientscha dal PNB) s'augmenta per il solit era la productividat per ura da lavor, en ina fasa d'ina retardaziun conjuncturala (PNB stagnant u regressiv) sa sminuescha era la productividat.

Rata da creschientscha annuala

Entradas dals chantuns, 2005P

tenor chantuns

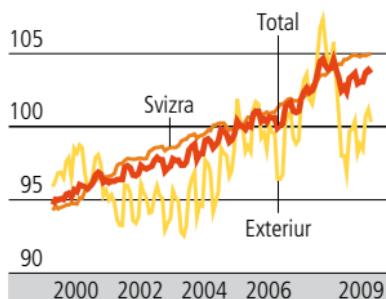

Svilup dals pretschs da consum

	2005	2006	2007	2008	2009
Total	1,2	1,1	0,7	2,4	-0,5
Virtualias e bavrondas senza alcohol	-0,7	0,0	0,5	3,1	-0,2
Bavrondas cun alcohol e tubac	4,7	1,1	2,1	2,6	2,7
Vestgadira e chalzers	-0,1	1,9	0,3	4,0	2,4
Abitar ed energia	3,0	2,8	2,1	4,9	-1,1
Rauba da chasa e tegnairchasa	0,0	0,1	0,3	0,8	0,8
Tgira da la sanadad	0,6	0,0	-0,2	-0,2	0,3
Traffic	3,4	2,8	1,0	3,5	-3,3
Transmissiun d'infurmaziuns	-5,7	-6,9	-3,0	-2,9	-4,9
Temp liber e cultura	-0,6	-0,2	-0,5	0,6	-0,6
Educaziun ed instrucziun	1,1	1,6	1,6	1,5	1,6
Restaurants ed hotels	1,1	1,2	1,4	2,3	1,7
Ulteriura rauba e servetschs	0,9	0,9	0,1	0,8	0,5

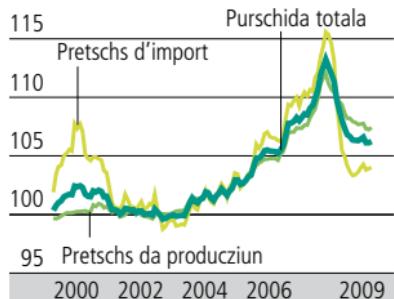
Pretschs da consum tenor la derivanza dals bains

110 Index, decembre 2005 = 100

Index dals pretschs da producziun e d'import

120 Index, maig 2003 = 100

Indexs dals niveis da pretsch en cumparegliaziun internaziunalala il 2008^a

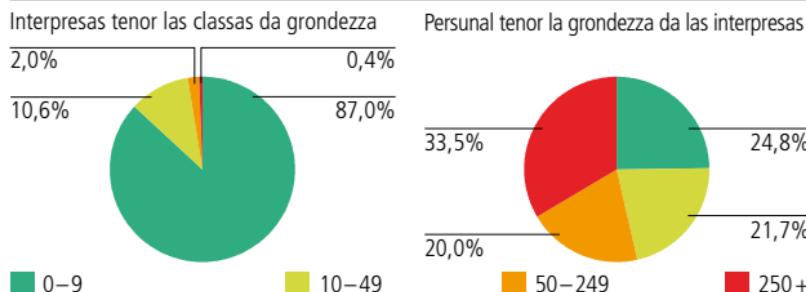
UE-27 = 100

	Svizra	Germania	Frantscha	Italia
Product naziunal brut	127	105	112	103
Consum individual effectiv	134	103	111	107
Virtualias e bavrondas senza alcohol	138	106	105	115
Bavrondas cun alcohol e tubac	97	99	111	108
Vestgadira e chalzers	123	105	94	108
Abitar, aua, electricitad, gas ed auters combustibels	171	110	126	104
Interiurs, equipament e tegnairchasa	107	99	106	104
Tgira da la sanadad	134	105	111	115
Traffic	103	105	103	97
Transmissiun d'infurmaziuns	93	93	117	106
Temp liber e cultura	118	102	110	108
Educaziun ed instrucziun	184	98	115	116
Restaurants ed hotels	122	99	117	105
Ulteriura rauba e servetschs	133	103	110	104
Consum collectiv effectiv	142	113	131	117
Investiziuns bruttas en indrizs ed implants	117	113	110	88
Maschinas ed apparats	101	104	99	102
Industria da construcziun	141	123	117	78
Software	105	95	102	98

La midada structurala cuntinuescha, las interpresas pitschnas e mesaunas restan dominantas

La quota dal sectur terziar a l'occupaziun totala è creschida tranter il 1998 ed il 2008 da 66,5% sin 69,2% (mo interpresas da l'economia da martgà). En total èn vegnidas creadas var 464 000 novas plazzas – 62 000 en il sectur secundar e 403 000 en il terziar (quai corrispunda ad in augment da 6,1% resp. 20,1%). Il pli fitg èn creschids il sectur da la sanadad ed il champ social (per 115 000 resp. 42%), sco er ils secturs che porschan servetschs specifics per interpresas (per 96 000 resp. 37%); singulas branschas han stuì surmuntar crisas d'occupaziun: il pli ferm èn stads pertutgads il kommerzi da palpíri, d'ediziun e da stampa (–12 000 resp. –17%), sco era l'industria da textilias (–11 000 resp. –37%). Vinavant dominantas èn las interpresas pitschnas e mesaunas (IPM), damai ils manaschis cun main che 250 emploiadus ed emploiadus. 99,6% dals manaschis da l'economia privata èn IPM; els emploieschan dus terzs da las persunas cun activitatda gudogn (2008).

Grondezza da las interpresas¹ il 2008

1 Mo interpresas da l'economia da martgà. La grondezza da las interpresas sa drizza tenor il dumber da plazzas a temp cumplain (las plazzas a temp parzial èn resguardadas)

Interpresas basadas sin l'economia da martgà ed emploiadus tenor branschas

NOGA 2002, en 1000	1998		2008	
	Interpresas	Emploiadus	Interpresas	Emploiadus
Total	301,4	3 015,5	310,0	3 479,4
Sectur 2	75,0	1 011,6	74,4	1 073,2
Minieras	0,3	5,0	0,2	4,4
Manaschis d'elavuraziun, industria	40,3	702,1	37,3	733,0
da quai:				
Industria d'alimentaziun e da giudiment	2,7	65,7	2,2	66,1
Com. da palpíri, d'ediziun e da stampa	4,8	70,4	4,0	58,2
Elavuraziun da petroli, industria chemica	0,8	63,0	0,9	71,8
Industria da metal	8,0	99,6	7,8	110,0
Construcziun da maschinas	3,5	111,9	3,3	105,8
Electroindustria, mecanica fina	4,9	133,6	4,9	170,2
Provedimenti d'energia e d'aua	0,3	21,3	0,5	25,4
Industria da construcziun	34,0	283,3	36,4	310,4
Sectur 3	226,4	2 003,9	235,6	2 406,2
Commerzi; reparat. da bains da consum	76,1	610,4	69,2	657,5
Hotellaria, restauraziun	25,7	220,4	25,6	226,3
Traffic, transmissiun d'infurmaziuns	11,0	231,0	10,8	252,5
Commerzi da credits e d'assicuranzas	4,3	187,0	7,6	218,3
Immobiglias, locaziun da bains movibels	4,4	21,8	6,3	40,8
Activitads dad IT, perscrutaziun e svilup	7,8	47,5	12,0	85,1
Servetschs relativs a l'interresa	51,9	262,9	58,4	359,0
Admin. publica; assicur. sociala; instrucziun	4,4	54,2	4,5	66,4
Sanadad publica e fatgs socials	19,9	277,8	20,5	393,2
Auters servetschs per terzs	20,9	90,9	20,7	107,3

Interpresas novas il 2007

Secturs economics	Interpresas novas	Plazzas creadas	Plazzas cumplainas creadas	Plazzas parzialas creadas
Total	11 837	22 841	15 651	7 190
Sectur 2	2 419	5 004	4 069	935
Industria	937	2 008	1 518	490
Industria da construcziun	1 482	2 996	2 551	445
Sectur 3	9 418	17 837	11 582	6 255
Commerzi	2 290	4 068	2 686	1 382
Hotellaria, restauraziun	255	913	541	372
Traffic e transmissiun d'infurmaziuns	504	963	678	285
Commerzi da credits e d'assicuranzas	583	1 162	872	290
Immobiglias, servetschs per interpresas	3 807	6 817	4 402	2 415
Servetschs d'informatica	956	1 638	1 209	429
Instrucziun	151	351	123	228
Sanadad publica e fatgs socials	290	832	408	424
Autres servetschs publics e persunals	582	1 093	663	430

Producziun en il sectur secundar

Index: media annuala dal 1995 = 100

Resultats trimestrials

160

150

140

130

120

110

100

90

80

1990 1995 2000 2005 2009

La producziun en il sectur secundar (senza l'industria da construcziun) è creschida tranter il 1990 ed il 2008 per 52%. Il svilup è fermamain dependent da la conjunctura: ils onns da recessiun 2002 e 2003 è la producziun sa sminuida; a partir dal 2004 è ella puspè creschida grazia al svilup conjuntural positiv. En connex cun la crisa da finanzas globala è ella danovamain sa reducida a moda marcanta la fin dal 2008.

Svieutas dal commerzi en detagi

Midadas visavi l'onn precedent en %

		2004	2005 ²	2006	2007	2008
Total	nominal	2,1	1,3	1,6	3,6	4,3
	real¹	1,4	1,7	1,9	4,0	2,9
Victualias, bavrondas e products da tubac	nominal	1,8	0,2	1,1	2,9	7,8
	real ¹	0,9	0,2	1,0	2,4	4,6
Vestgadira, chalzers	nominal	-0,5	3,6	1,8	4,5	0,9
	real ¹	2,4	3,8	-0,1	4,2	-3,0
Ulterioras gruppas	nominal	2,8	0,9	1,8	3,8	3,0
	real ¹	1,5	1,1	3,4	5,0	4,0

1 Curregi à maun da l'index naziunal dals pretschs da consum

2 A partir dal 2005 na cumpigliant il «Total» e las «Ulterioras gruppas» betg pli ils vehichels a motor ed ils carburants e combustibels

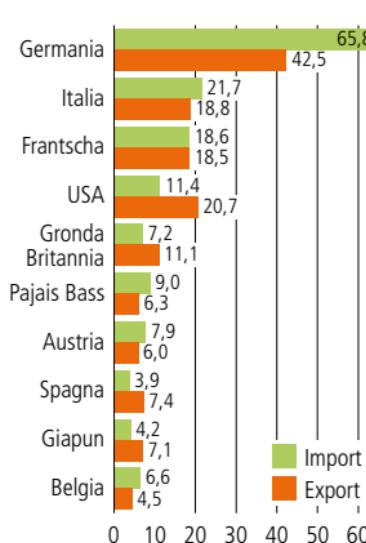
Custs da laver

Ils custs da laver cumpigliant tut las expensas ch'ils patruns han fatg en connex cun l'occupaziun da las forzas da laver, e furman per regla la pli gronda quota dals custs da producziun. En Svizra sa cumponan els suandardatamain: 83,4% per pajais e salaris, 15% per contribuziuns socialas dals patruns ed 1,6% per la furmaziun professiunala, la re-crutaziun da persunal ed autras expensas (2008).

Ils custs da laver èn in indicatur-clav da l'attractivitat da las singulas plazzas economicas e varieschan fermamain da pajais a pajais. La Svizra è cun € 33.81 per ura da laver prestada (2006), ensemene cun il Danemarc (€ 33.1), l'Islanda (€ 32.4) e la Svezia (€ 32.2), a la testa. Ils pajais vischins da la Svizra cun custs da laver pli auts che la media UE-15 (Frantscha, Germania ed Austria), registreschan valurs tranter € 26 e € 31.

Commerzi cun l'exterior: ils pli impurtants partenaris l'onn 2008

en milliardas francs

La Svizra è in dals pajais nua ch'il commerzi cun l'exterior ha ina da las pli autas quotas al product naziunal brut. Ils pli impurtants partenaris commerzialis da la Svizra èn ils pajais industrials. 76,5% dals exports ed 87,6% dals imports èn vegnids fatgs cun quests pajais, e quai surtut en l'UE (60,9% dals exports, 78,8% dals imports).

Commerzi cun l'exterior: ils pli impurtants bains

en millions francs

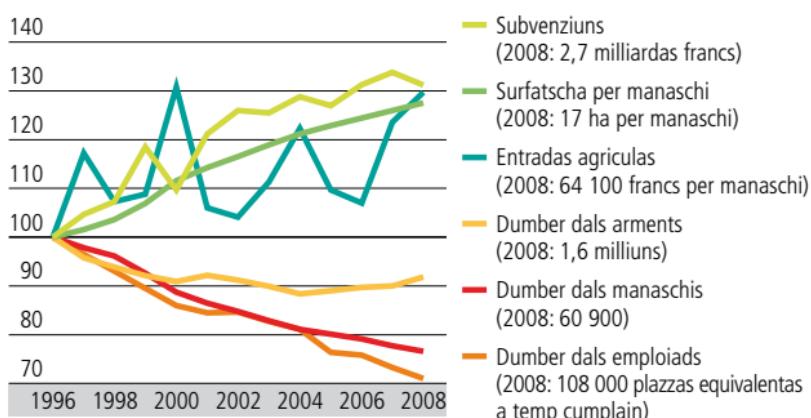
	Import			Export		
	1990	2007	2008	1990	2007	2008
Total	96 611	193 216	197 521	88 257	206 252	215 984
da quai:						
Products agrars e forestals	8 095	13 403	14 199	2 998	7 463	8 455
Textilias, vestgadira, chalzers	8 806	10 040	10 040	4 984	4 637	4 468
Chemicalias	10 625	41 260	38 272	18 422	68 811	71 918
Metals	9 025	18 477	18 089	7 537	15 498	15 276
Maschinias, electronica	19 794	35 118	35 611	25 527	43 065	43 806
Vehichels	10 230	17 098	16 750	1 485	5 723	6 094
Instruments, uras	5 786	13 678	15 139	13 330	35 388	37 988

Agricultura e selvicultura

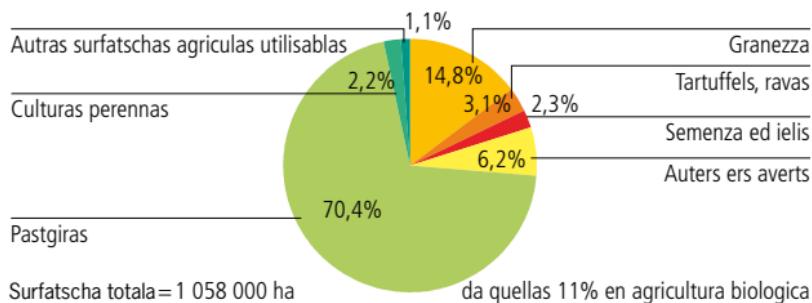
Ils terrens agriculs ed ils guauds occupan 37% resp. 31% dal territori svizzer. L'agricultura e la selvicultura dattan damai ina ferma tempra a la cuntrada. Ultra da la producziun da vuctualias, da materials da construcziun u d'energia regenerabla èn questas duas branschas er impurtantias per il mantegniment d'ina economia decentralisada, da la diversitat da la cuntrada e da la biodiversitat. L'onn 2008 ha muntà la contribuziun cumulada da l'agricultura e da la selvicultura ad 1,2% da la valor agiuntada brutta da l'economia svizra.

Intgins indicaturs-clav da l'agricultura

Index 1996=100

Cultivaziun da la surfatscha agricula utilisable il 2008 senza pastgiras d'alpegiar

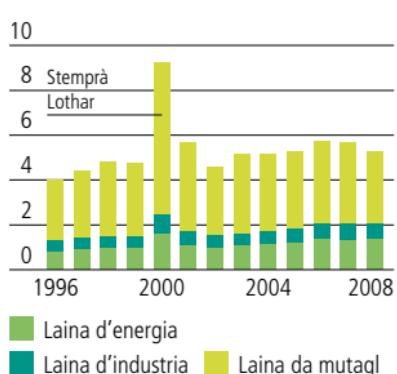
Valor da producziun¹ da l'agricultura il 2008

en %

Products vegetals	41,4
Granezza	4,1
Plantas da Pavel	11,1
Verdura e products d'iert	12,6
Frita e ivas	4,8
Vin	4,1
Auters products vegetals	4,8
Animals u products animalics	49,8
Arments	11,5
Portgs	10,3
Latg	23,7
Auters animals u products animalics	4,3
Servetschs agriculs	5,8
Activitads secundaras betg agriculas	3,1

Racolta da laina

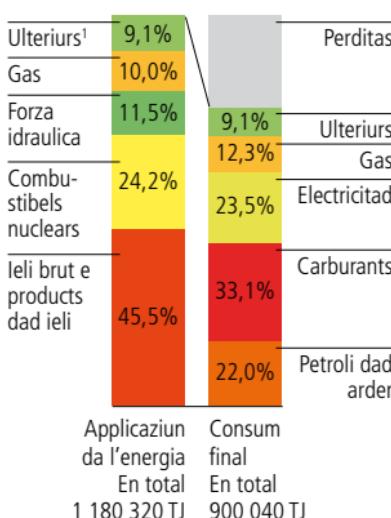
en millionus m³

1 Valur totala = 11 milliardas francs

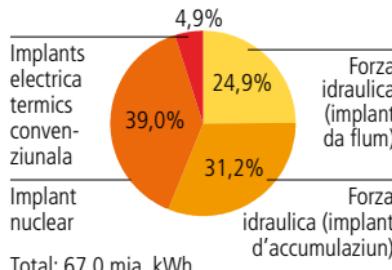
► www.statistik.admin.ch → Themen → Land- und Forstwirtschaft

Applicaziun da l'energia e consum final il 2008

1 Incl. surpli d'export dad electricitat (0,3%)
En total 100,3%

Producziun d'electricitat tenor categoria d'implant electric il 2008

Energias regenerablas il 2008

Quota al consum final	en %
Forza idraulica	12,08
Energia solara	0,15
Chalira da l'ambient	0,90
Biomassa (lain e biogas)	3,90
Energia eroelectrica	0,01
Energia fatga cun parts regenerablas dal rument	1,20
Energia da sereneras	0,20
Biocarburants	0,07

Il consum crescha

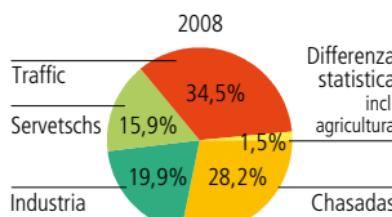
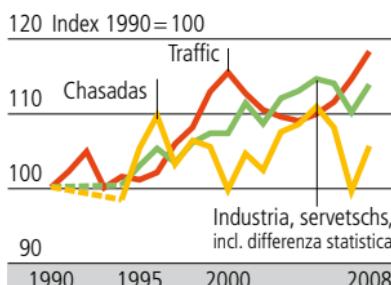
Il consum d'energia final è lià fermamain al svilup economic e demografic. Il dumber d'abitants progressiv, las abitaziuns pli spaziusas, la producziun augmentada, il consum crescent, ils vehichels a motor pesants, etc. mainnan ad in consum d'energia pli aut, malgrà l'effizienza d'energia optimada. La pli gronda gruppera da consum è il traffic che importa radund in terz dal consum final d'energia.

Var dus terzs dal consum d'energia final vegnan cuverts cun combustibels fossils. Mo 18,5% derivan d'energias regenerablas, surtut da la forza idraulica.

Consum d'energia final en 1000 TJ

Consum d'energia final tenor gruppas da consumts

► www.statistik.admin.ch → Themen → Energie

► www.bfe.admin.ch (Bundesamt für Energie) → Themen → Energiestatistiken

	Expensas da construcziun				
	1980	1990	2000	2007	2008
Total	34 198	47 588	43 708	45 792	45 958
Expensas publicas	11 389	14 507	15 983	14 433	14 909
Construcziun bassa	6 791	7 740	10 060	8 849	9 432
da quai vias	...	...	5 221	3 949	4 115
Construcziun auta	4 599	6 767	5 923	5 584	5 476
Ulterioras expensas	22 809	33 081	27 725	31 359	31 048
da quai abitar	...	...	17 147	20 760	20 409

Construcziun d'abitaziuns

	1980	1990	2000	2007	2008
Chasas d'abitar novas, cun abitaziuns	20 806	16 162	16 962	17 051	16 678
da quellas chasas d'ina famiglia	16 963	11 200	13 768	11 982	11 320
Abitaziuns novas cun ...	40 876	39 984	32 214	42 915	44 191
1 chombra	2 122	2 010	528	490	635
2 chombras	4 598	5 248	1 779	2 724	3 413
3 chombras	7 094	8 937	4 630	7 977	9 174
4 chombras	11 557	12 487	10 783	15 598	16 151
5 chombras u dapli	15 505	11 302	14 494	16 126	14 818

Dumber d'abitaziuns

	1980	1990	2000	2007	2008
Dumber	2 702 656	3 140 353	3 574 988	3 835 370	3 880 087
da quai vidas en %	0,74	0,55 ¹	1,26 ¹	0,97 ¹	0,90 ¹

1 Il 1. da zercladur da l'onn sequent

Trend ad abitaziuns pli grondas...

Il dumber d'abitaziuns s'augmenta pli spert che quel da la populaziun. Tranter il 1990 ed il 2000 è quel d'abitaziuns creschi per 8%, quel da la populaziun per 6%. Il dumber da persunas en media per abitaziun è sa reduci da 2,4 sin 2,3. A medem temp è la surfatscha d'abitar en media per persuna s'augmentada da 39 m² sin 44 m².

... ed a chasas d'ina famiglia

La quota da las chasas d'ina famiglia al dumber total da bajetgs è creschida tranter il 1970 ed il 2000 da 40% sin 56%. 68% dals bajetgs novs cun abitaziuns èn oz (2008) chasas d'ina famiglia. Quai malgrà las stentas cuntrarias en la politica da la planisaziun dal territori e malgrà la stgarsezza dal terren da bajegiar.

La quota da proprietad d'abitaziuns è anc adina bassa

La gronda part da las abitaziuns (73,3%) tutga a persunas privatas (2000) – e betg, sco supponì savens, a persunas giuridicas. Tuttina è la quota da proprietad d'abitaziuns en Svizra relativamain bassa: mo 34,6% da las abitaziuns abitadas permanentamain èn vegnidas duvradas il 2000 dals proprietaris sezs. Quai è lunschör la pli bassa quota en tut ils pajais europeics. Malgrà tut è la quota da proprietad d'abitaziuns s'augmentada dapi il 1970, quai ch'è d'attribuir a l'augment rapid da la proprietad en condomini.

Indicaturs impurtauts dal turissem

	2000	2007	2008
Purschida (letgs)¹			
Hotels e manaschis da cura	264 495	270 146	270 487
Dumonda: arrivadas en 1000			
Hotels e manaschis da cura	13 894	15 633	15 997
Campadis	...	720	834
Albierts per la giumentetgna	...	461	490
Dumonda: pernottaziuns en 1000			
Hotels e manaschis da cura	35 020	36 365	37 334
Giasts da l'exterior en %	58	58	58
Campadis	...	2 772	2 987
Giasts da l'exterior en %	...	48	48
Albierts per la giumentetgna	804	912	978
Giasts da l'exterior en %	46	42	45
Durada dal segiurn notgs			
Hotels e manaschis da cura	2,5	2,3	2,3
Campadis	...	3,8	3,6
Albierts per la giumentetgna	...	2,0	2,0

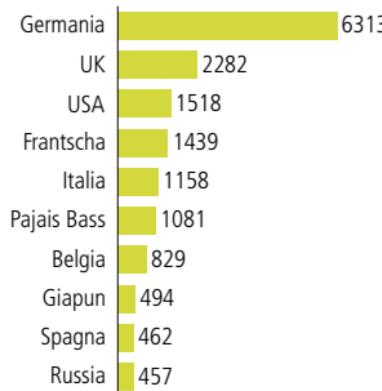
Occupaziun brutta dals hotels e manaschis da cura

en % dals letgs registrads ¹	36,2	36,9	37,7
---	------	------	------

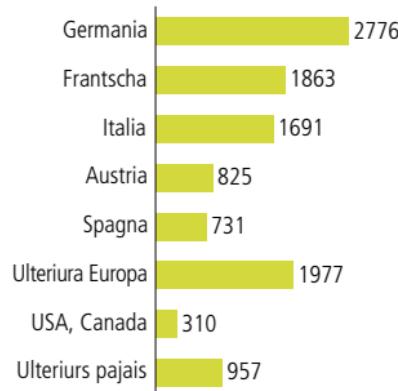
Bilantscha turistica en millioni francs

Entradas dals giasts da l'exterior en Svizra	11 223	14 621	15 605 ^p
Expensas dals turists svizzers a l'exterior	9 167	12 120	11 838 ^p
Saldo	2 057	2 501	3 767 ^p

1 Media annuala dal dumber total da letgs en ils manaschis averts e temporarmain serrads

Pernottaziuns dals giasts da l'exterior en Svizra¹ il 2008

1 en 1000, senza parahotellaria

Destinaziuns dals Svizzers¹ il 2008

1 Populaziun permanenta, viadis a l'exterior cun pernottaziuns, en 1000; total: 11,1 millioni

Cumportament da viagiar

Il 2008 han 83,5% da las personas che vivan en Svizra fatg almain in viadi cun pernottazion. Pli precisamain ha mintga persuna fatg en media 3,2 viadis cun pernottazion e 12,7 viadis d'in di. Passa la mesadad (57%) dals viadis cun pernottazion èn stads viadis da curta durada (max. 3 pernottaziuns). 8% dals viadis d'in di e 56% dals viadis cun pernottazion èn stads viadis a l'exterior.

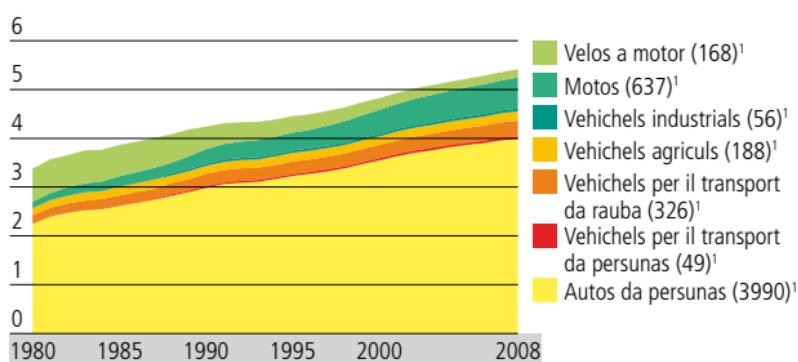
Infrastructura

Var in terz da la surfatscha dal terren abità vegn utilisada per il traffic (tenor la statistica d'areal dal 1992/97).

L'onn 2007 importava la lunghezza da la rait da viafier 5107 km, quella da las vias naziunals 1764 km (da quai 1383 km autostradas), da las vias chantunals 18 160 km e quella da las vias communalas 51 446 km (stadi dal 1984).

Dumber dals vehichels a motor sin via

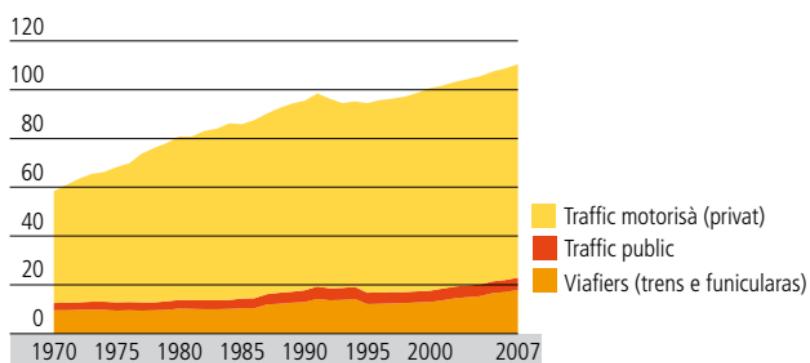
en millionus

1 En parantesa: il dumber dal 2008, en 1000

Prestaziuns da traffic en il traffic da persunas

en milliardas kilometers per persuna ed onn

Mobilitad quotidiana il 2005

Media per persuna e di¹

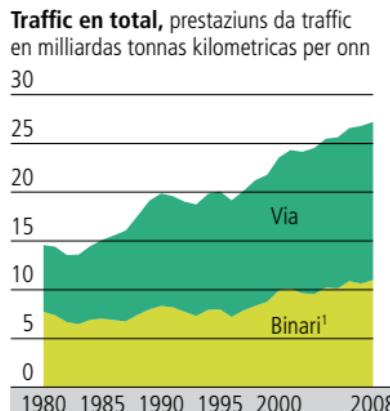
	Distanza per di en km	Temp per viadi en min. ²	Distanza per di en km	Temp per viadi en min. ²
Total	38,2	98,4		
Intent dal traffic			Meds da traffic	
Lavur e scolaziun	10,6	22,3	A pe	2,1
Cumpras	4,4	13,3	Velo	0,8
Service ed accumpagnament	0,5	1,0	Velo a motor	0,1
Activitad comerciala, viadi da servetsch	3,3	6,4	Moto	0,6
Temp liber	16,8	50,0	Auto	25,5
Betg determinà	2,5	5,4	Bus/tram	1,5
			Auto da posta	0,2
			Tren	6,2
			Auters	1,2

1 Mobilitad quotidiana da la populaziun che abita dapi 10 onns e dapli permanentamain en Svizra

2 Incl. temp da spetga

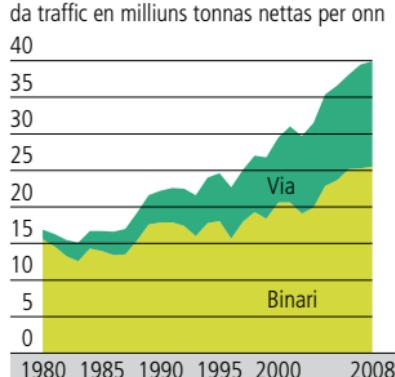
Mobilitad e traffic

Traffic da martganzia

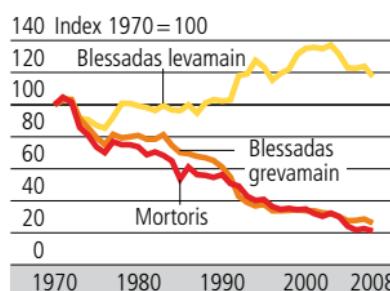

1 Tonnes kilometricas nettas senza il pais dals vehicelos per il transport da rauba (incl. chars annexs), containers e recipientes mobilis en il traffic cumbinà

Traffic che traversa las Alps

Persunas disgraziadas en il traffic sin via

Persunas blessadas tenor categorias da traffic il 2008

Traffic sin via

Mortoris	357
Persunas blessadas grevemain	4 780
Persunas blessadas levamain	20 776
Traffic da viafier	
Mortoris	24
Traffic aviatric	
Mortoris en Svizra	16

Custs dal traffic

Ils custs da l'economia publica per il traffic, damai ils imports pajads dals chaschunaders, dal maun public u da terzas persunas, han importà il 2005 bundant 82 milliardas francs. La mobilitad ans custa pia in pau dapli ch'il sectur da la sanadad u il sistem da furmazion public. Ils custs per il traffic sin via èn radund sis giadas pli auts che quels per il traffic da viafier. Ils custs per il traffic d'autos da persunas muntan a 54 raps per persuna e kilometer, ils custs per il traffic da viafier a 40 raps. En el sectur dal traffic da martganzia custa la tonna kilometrica 57 raps per il traffic da camiuns pesants e 24 raps per il traffic da viafier. Radund 7,9 da las 82 milliardas francs èn custs externs che na vegnan betg purtads dals chaschunaders, mabain d'autras persunas (surtut er ils custs che resultan da donns da l'ambient e da la sanadad, però era da donns vi d'edifizis e sminuziuns da la valur).

	Onn ¹	Svizra	Germania	Grezia
Abitants (entschatta da l'onn) en 1000	2008	7 593	82 218	11 214
Abitants per km ²	2008	184	230	85
Quota da las personas sut 20 onns en %	2008	21,5	19,4	19,5
Quota da las personas sur 64 onns en %	2008	16,4	20,1	18,6
Naschientschas per 1000 abitants	2008	10,1	8,3	10,5
Naschientschas ordaifer la lètg en %	2007	16	31	6
Maridaglias per 1000 abitants	2008	5,4	4,6	4,6
Divorzis per 1000 abitants	2008	2,6	2,3	1,2
Saldo da migrazion per 1000 abitants	2007	9,4	0,5	3,6
Quota dals esters en % da la populaziun	2008	21,1	8,8	8,1
Persunas per chasada privata	2001	2,2	2,2	2,8
Persunas da 25–64 onns cun diplom dal stgalim terziar en %	2007	31	24	22
Chasadas cun access a l'internet en %	2007	70	71	25
Aspectativa da vita ² umens en onns	2007	79,5	77,4	77,0
Aspectativa da vita ² dunnas en onns	2007	84,4	82,7	81,8
Mortalidad da pops ³	2007	3,9	3,9	3,5
Medis pratigants per 100 000 abitants	2007	379	346	...
Custs dal sectur da sanadad en % dal PNB	2007	10,8	10,4	9,6
Expensas per la segirtad soc. en % dal PNB	2007	27,3	27,7	24,4
Surf. dal terren agricul en % da la surf. totala	2000	36,9	53,5	66,0
Surfatscha da guaud en % da la surf. totala	2000	30,8	29,5	22,8
Emissiuns da gas cun effect da serra en equivalents da CO ₂ (t per abitant)	2006	6,8	11,6	11,8
Autos da personas per 1000 abitants	2007	525	566	369
Accidents da traffic sin via: disgraziads per 1 miu. abitants	2007	51	60	144
Pers. cun activit. da gudogn en l'agricult. en %	2006	3,8	2,2	12,0
Pers. cun activit. da gudogn en l'industria en %	2006	22,9	29,8	22,0
Pers. cun activit. da gudogn en ils serv. en %	2006	72,9	68,0	65,9
Quota da gudogn dunnas 15–64 onns	2008	73,5	65,4	48,7
Quota da gudogn umens 15–64 onns	2008	85,4	75,9	75,0
Quota da dischoccupaziun (tenor definiziun internaziunala)	2008	3,4	7,5	7,7
Dunnas	2008	4,0	7,5	11,4
Umens	2008	2,8	7,4	5,1
Persunas da 15–24 onns	2008	7,0	10,5	22,1
Dischoccupads sur lung temp en % dals dischoccupads	2008	33,6	52,6	47,5
Dunnas en plazzas parzialas en % ⁴	2008	57,3	45,4	9,9
Umens en plazzas parzialas en % ⁴	2008	12,8	9,4	2,8
Temp da lavur emnil en uras	2008	41,7	40,4	40,8
Commerzi cun l'exterior (bains e servetschs) en % dal PNB	2007	51,3	43,4	28,3
PNB en standards da la capacitat da cumpra per abitant (en US\$)	2008	41 600	35 600	29 800
PNB: creschientscha annuala reala en media, per onn en %	1998 –2008	2,0 1,5	4,0	4,0
Rata d'inflaziun	2008	2,3	2,8	4,2
Surpli/deficit public en % dal PNB	2006	1,0	-1,5	...
Daivets publics en % dal PNB	2006	47,2	67,6	...

1 Ubain il davos onn disponibel

2 Tar la naschientscha

3 Uffants morts en l'emprim onn da vita per 1000 naschientschas vivas

4 Da las dunnas resp. dals umens cun actividad da gudogn

Spagna	Frantscha	Italia	Pajais Bass	Austria	Svezia	Reginavel Uni	UE-27
45 283	63 614	59 619	16 405	8 332	9 183	60 781	497 445
87	101	196	395	99	21	249	112
19,7	24,9	19,0	24,0	21,3	23,7	24,1	21,7
16,6	16,3	20,0	14,7	17,1	17,5	16,0	16,4
11,5	13,0	9,7	11,3	9,3	11,9	13,0	10,9
28	52	21	40	38	55	44	32
4,5	4,3	4,1	4,6	4,2	5,2	4,4	4,9
2,8	2,2	0,9	2,0	2,5	2,3	2,4	2,0
15,6	4,8	8,4	-0,1	2,2	5,9	2,9	...
11,6	5,8	5,8	4,2	10,3	5,7	6,6	6,2
2,9	2,4	2,6	2,3	2,4	...	2,4	...
29	27	14	30	18	31	31	23
45	49	43	83	60	79	67	54
77,8	77,3	78,5	78,1	77,5	79,0	77,3	75,8
84,3	84,4	84,2	82,5	83,1	83,0	81,7	82,0
3,7	3,8	5,5	4,1	3,7	2,5	4,8	4,7
368	338	...	315	374	357	249	...
8,5	11,0	8,7	9,8	10,1	9,1	8,4	...
21,0	30,5	26,7	28,4	28,0	29,7	25,3	26,2
58,8	55,7	44,4	56,6	40,4	7,3	69,4	...
33,3	31,1	22,7	7,8	40,9	73,5	11,5	...
9,9	8,4	9,3	12,7	10,6	7,2	10,5	...
481	490	600	492	512	467	463	...
94	76	87	48	83	52	50	...
4,9	3,7	4,2	3,3	5,6	2,3	1,3	5,7
29,5	24,3	29,8	20,4	28,1	22,0	22,0	27,7
65,6	71,1	66,0	76,3	66,3	75,8	76,7	66,6
54,9	60,1	47,2	71,1	65,8	71,8	65,8	59,0
73,5	69,3	70,3	83,2	78,5	76,7	77,3	72,7
11,3	7,8	6,7	2,8	3,8	6,2	5,6	7,0
13,0	8,3	8,5	3,0	4,1	6,6	5,1	7,5
10,1	7,3	5,5	2,5	3,6	5,9	6,1	6,6
24,6	19,0	21,3	5,3	8,0	20,2	15,0	15,6
17,9	39,3	45,7	34,7	24,3	12,7	24,1	37,2
22,7	29,3	27,9	75,3	41,5	41,4	41,7	31,0
4,2	5,9	5,3	23,9	8,0	13,3	11,2	7,9
40,7	39,3	39,3	38,9	42,3	39,9	42,5	40,5
29,9	27,5	29,3	70,6	56,7	48,7	28,0	38,3
32 000	33 400	30 300	41 200	38 400	36 900	36 300	...
3,5	2,0	1,2	2,4	2,4	2,8	2,6	...
4,1	3,2	3,5	2,2	3,2	3,3	3,6	3,7
2,0	-2,3	-3,3	0,6	-1,7	2,4	-2,7	...
39,6	63,6	106,4	47,4	62,0	45,9	43,4	...

Summas da bilantscha e gudogns da las bancas il 2008

Gruppas da bancas	Dumber d'instituts	Summa da bilantscha en miu. fr.	Gudogn ann. midada ¹	Gudogn ann. en miu. fr.	Sperdita ann. en miu. fr.
	1990	2008			
Total	495	327	3 079 620	-10,9	8 422
Bancas chantunalas	29	24	389 316	9,2	2 157
Bancas grondas	4	2	1 885 316	-19,5	—
Bancas reginalas e cassas da spargn	204	75	89 922	5,4	457
Bancas Raiffeisen ²	2	1	131 575	6,9	564
Ulterioras bancas	218	180	519 097	6,4	4 690
Filialas da bancas estras	16	31	23 717	-31,1	196
Banchiers privats	22	14	40 677	37,8	357
					11

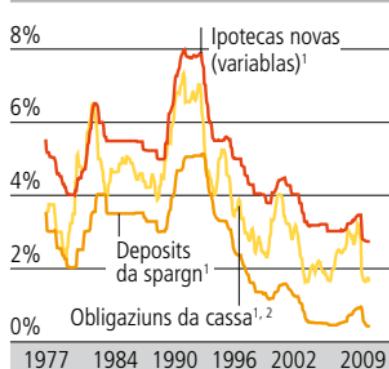
1 Midada visavi l'onn precedent en %

2 In'associaziun cun 367 instituts affiliads per la fin da l'onn 2008

Structura da bilantscha da las bancas il 2008

Activas	en %
Total	100
da quai exteriur	62,1
Meds liquids	4,2
Pretensiuns da palpiris monetars	4,5
Pretensiuns visavi bancas	26,7
Pretensiuns visavi clients	19,0
Pretensiuns ipotecaras	22,8
Effectivs da commerzis en vaglias	6,9
Investiziuns finanziyalas	3,2
Participaziuns	1,6
Investiziuns realas	0,7
Ulterioras	10,4
Passivas	
Total	100
da quai exteriur	58,7
Duairs da palpiris monetars	3,0
Duairs visavi bancas	23,6
Duairs visavi la clientella	56,9
en firma da respargn e d'investizion	11,6
Ulterioris duairs a vista	12,4
Ulterioris duairs a temp	21,3
Obligaziuns da cassa	1,6
Emprests ed emprests ipotecars	9,9
Agens meds	4,6
Ulterioris	12,0

Tschains

1 Fin il 2007: valor media da tut las bancas chantunalas, a partir dal 2008: valor media da 60 instituts (incl. tut las bancas chantunalas)

2 Fin il 2007: per ina durada da 3–8 onns, a partir dal 2008: per ina durada da 5 onns

Curs da devisas en Svizra¹

	2004	2006	2008
\$ 1	1,2419	1,2530	1,0830
¥ 100	1,1483	1,0773	1,0518
€ 1	1,5437	1,5729	1,5867
£ 1	2,2746	2,3068	1,9971

1 Curs d'acquist da las bancas, media annuala

Assicuranzas privatas il 2008

en milliuns francs

Rom d'assicuranza	Entradas ¹	Expensas ¹
Total	119 362	103 854
Assicuranza da vita	32 419	33 309
Accidents e donns	49 277	30 258
Reassicuranza	37 666	40 287

1 En Svizra ed a l'exterior

► www.statistik.admin.ch → Themen → Banken, Versicherungen

► www.snb.ch (Schweizerische Nationalbank)

► www.finma.ch (Eidgenössische Finanzmarktaufsicht: Privatversicherungen)

Ils trais nivels dal sistem da la segirtad sociala

- En Svizra sa cumpona il sistem da la segirtad sociala da trais nivels:
- L'emprim nivel cumpiglia ultra da la segirada individuala da l'existenza il provediment da basa. Quel è avert per tuts e cumpiglia il sistem da furmaziun, il sistem giuridic e la segirtad publica.
  - Il segund nivel cumpiglia tut las assicuranzas socialas e duai prevegnir a ristgs sco vegliadetgna, malsogna, invaliditat, dischoccupaziun e maternitad.
  - Il terz nivel cumpiglia finalmain tut las prestaziuns socialas tenor basegn. L'agid social public è la davosa rait en il cumbat cunter la malsegirtad sociala. El vegn pir actual, cura che las ulteriuras mesiras da la segirtad sociala na fan betg effect (princip da subsidiaritad).

Avant ch'i vegn fatg diever da l'agid social, datti sin il terz nivel anc ina retscha da prestaziuns tenor basegn che duain evitar la dependenza da l'agid social. Ins distingua tranter prestaziuns che garanteschan il provediment da basa (p.ex. stipendis u assistenza giudiziala gratuita) e prestaziuns che cumpletteschan assicuranzas socialas insuffizientas u exaustas resp. la segirada privata insuffizienta.

Expensas totalas per la segirtad sociala

Per l'onn 2007 han las expensas totalas da la segirtad sociala muntà a 142,5 milliardas francs. Da questa summa èn vegnidas pajadas 132,4 milliardas francs per las prestaziuns socialas sco talas. Var quatter tschintgavels da quellas van sin il conto da las assicuranzas socialas (pia il segund nivel dal sistem da la segirtad sociala).

Segirtad sociala: expensas ed entradas¹

en milliardas francs, senza dumbraziuns dublas

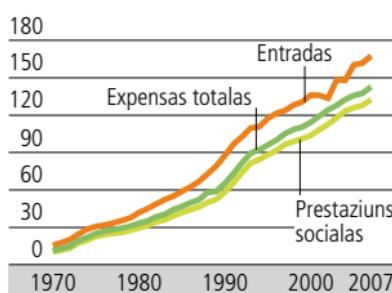
	1990	1995	2000	2006	2007
Expensas totalas	64,8	95,8	114,0	137,3	142,5
da quai prestaziuns socialas	58,0	87,8	103,7	127,5	132,4
Entradas	87,3	117,3	136,0	161,6	167,3
Quota da las expensas socialas ²	19,6	25,6	27,0	28,0	27,3

1 Per part revedidas

2 Expensas totalas en relaziun cun il PNB

Segirtad sociala: expensas ed entradas

en milliardas francs

Prestaziuns socialas il 2007 tenor funcziuns

	en %
Vegliadetgna	45,6
Malsogna, tgira da la sanadad	26,5
Invaliditat	12,3
Survivenza	4,4
Famiglia, uffants	4,9
Dischoccupaziun	3,0
Isolaziun sociala	2,8
Alloschi	0,5

Expensas per tge?

La distribuziun da las prestaziuns socialas sin ils singuls ristgs e basegns (funcziuns da las prestaziuns socialas) è marcantamain ineguala: passa quatter tschintgavels da las prestaziuns socialas vegnan impundidis per ils facturs da ristga vegliadetgna, malsogna ed invaliditat.

Assicuranzas socialas: beneficiaris il 2008

		en 1000
AVS: rentas da vegliadetgna	1 814,6	PP ² : rentas d'invaliditat
AVS: rentas supplementaras	71,0	PP ² : ulteriuress rentas
AVS: rentas da survivents	151,8	AI: rentas d'invaliditat
PS a l'AV ¹	159,0	AI: rentas supplementaras
PS a l'AS ¹	3,2	PS a l'AI
PP ² : rentas da vegliadetgna	528,9	AA ³ : rentas da survivents
PP ² : rentas per vaivas e vaivs	168,5	AA ³ : rentas d'invaliditat
		ADI ⁴
		244,0

1 Prestaziuns supplementaras a l'assicuranza per la vegliadetgna/assicuranza da survivents

2 Prevenziun professiunala (cifras dal 2007)

3 Assicuranza d'accidents (cifras dal 2007)

4 Assicuranza da dischoccupads

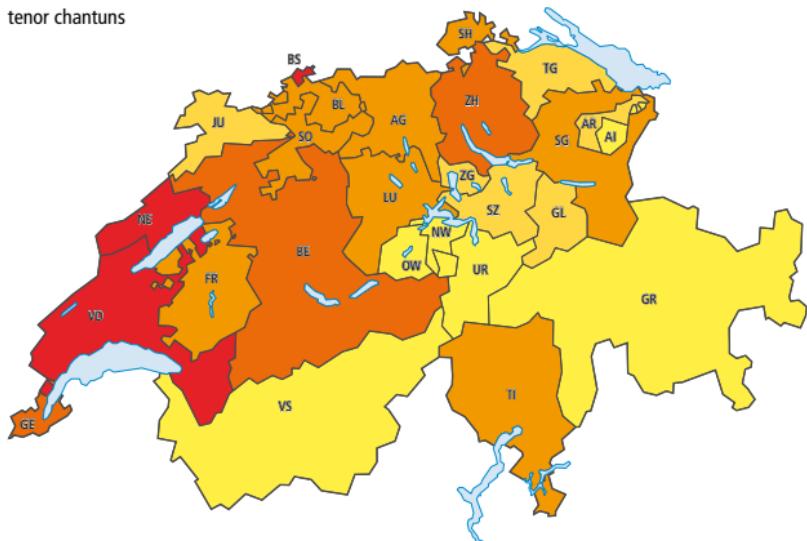
L'assicuranza da malsauns

La premia mensila en media per creschids en l'assicuranza da malsauns obligatoria è s'augmentada tranter il 1996 ed il 2009 da 166 sin 322 francs. Las differenzas d'in chantun a l'auter èn però grondas. Il 2009 han ils assicurads en il chantun da Genevra pajà en media 418 francs, en Sutsilvania 230 francs. Las prestaziuns per persona assicurada èn pli che sa dublegiadas tranter il 1990 ed il 2007: tar las dunnas muntan ellias il 2007 a 3850 francs l'onn, tar ils umens a 2830 francs e tar ils uffants a 896 francs.

Ils custs effectivs en media èn fitg differentis tut tenor la gruppa da vegliadetgna: l'onn 2007 han els importà 1343 francs al mais per las personas sur 90 onns e 67 francs per ils uffants e giuvenils.

Cas d'agid social il 2007

tenor chantuns

Quota dals beneficiaris d'agid social da la populaziun residenta, en %

< 1,5

1,5 - 1,9

2,0 - 2,9

3,0 - 4,4

≥ 4,5

CH: 3,1

Agid social

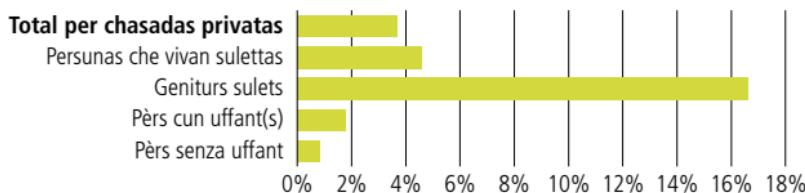
233 500 persunas, quai correspunda a 3,1% da l'entira populaziun, han stuì vegnir sustegnidus l'onn 2007 cun prestaziuns da l'agid social. I dat considerablas differenzas regiunalas: ils chantuns urbans han quotas da l'agid social bler pli autas ch'ils chantuns rurals.

Il ristg da stuair dumandar per agid social è fitg different tenor la vegliadetgna, la structura da famiglia e la naziunalitat da las persunas.

- La pli auta quota da l'agid social chatt'ins tar uffants e giuvenils sut 18 onns. En general sa sminuescha la quota pli veglias che las persunas vegnan. Sulettamain en la gruppa da persunas tranter 36 e 45 onns è la quota levemain pli auta. Quai ha savens da far cun ils custs per ils uffants, las perditas da gudogn, ils divorzis u la reducziun dal grad d'occupaziun.
- Persunas che educheschan sulettes dumondan spezialmain savens per prestaziuns da l'agid social. La grevezza finanziara tras ils custs per ils uffants ensemene cun custs supplementars pervi da la separaziun u dal divorzi pon augmentar il ristg da stuair dumandar per agid social. Ultra da quai èsi per regla impossibil da lavorar a temp cumplain pervi da la tgira dals uffants.
- Il ristg da stuair dumandar per agid social è bler pli grond per persunas da naziunalitat estra che per persunas svizras. Quai ha da far principalmain cun la qualificaziun professiunala insuffizienta, las pitschnas schanzas al martgà da lavur e la structura da famiglia.

Cas d'agid social il 2007	en %
Total	3,1
Classas da vegliadetgna	
0–17 onns	4,7
18–25 onns	4,1
26–35 onns	3,3
36–45 onns	3,6
46–55 onns	3,0
56–64 onns	2,1
65–79 onns	0,2
80 onns e capi	0,6
Persunas da naziunalitat svizra	2,2
Umens	2,2
Dunnas	2,1
Persunas da naziunalitat estra	6,5
Umens	6,2
Dunnas	6,7

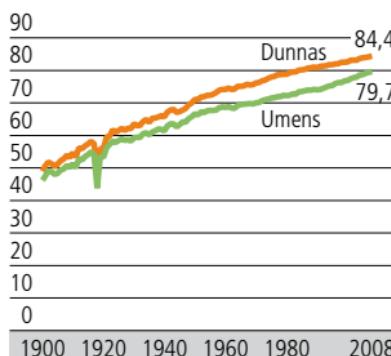
Quota da sostegn¹ tenor las differentas unitads il 2007

1 Quota da sostegn: relaziun tranter il dumber da las unituds da sostegn ed il dumber da las chasadas privatas, en %

Las finamiras las pli impurtantas da l'agid social èn la recuperaziun da l'independenza economica e l'integraziun en la societat. Schebain questas finamiras vegnan cuntanschidas, dependa fermamain da la durada da retratga da l'agid social. Ina meglra situaziun da gudogn e l'integraziun en la vita professiunala gidan surtut persunas pli giuvnas a daventar independentas da l'agid social. Ina buna furmaziun professiunala è pia in factur impurtant per meglras schanzas al martgà da lavur.

► www.statistik.admin.ch → Themen → Soziale Sicherheit

Aspectativa da vita

on da vita) – cunzunt pervia da malsognas dal cor ischemias, accidents ed intervenziuns violentas, sco era pervia da cancer dal lom.

Stadi da sanadad

88% dals umens ed 85% da las dunnas inditgeschan il 2007 d'avair ina buna u fitg buna sanadad e mo 3% dals umens e da las dunnas sa sentan malsauns u fitg malsauns. Ma betg darar par an problems corporals u psichics temporars da disturbar la lavur e la vita da mintgadi. Nus essan mintg'onn durant 9 dis incapabels da lavurar pervi da malsognas u accidents.

Durant il tschientaner passà è l'aspectativa da vita creschida considerablament, e quai surtut perquai che la mortalitat da pops e d'uffants pitschens è sa sminuida. Er ils davos onns è l'aspectativa da vita anc adina creschida; tar las dunnas è ella creschida dapi il 2000 per 1,8 onns, tar ils umens per 2,8 onns (2008). Lezs moran savens pli baud (avant il 70avel

Malsognas infectusas¹ il 2008

Infecziuns gastrointestinalas acutas	9 951
Meningitis	67
Epatitis B	77
Tuberculosa	520
AIDS	130

1 Cas novs da malsogna

Accidents il 2008

	Umens	Dunnas
Accidents da lavur	207 189	60 642
Accidents ordaifer il temp da lavur	300 718	180 059

Impedids¹ il 2009

Grad d'invaliditat	Umens	Dunnas
40 – 49%	5 542	6 565
50 – 59%	20 240	20 382
60 – 69%	8 978	7 731
70 – 100%	100 020	80 619

1 Retschaviders da rentas da l'Assicuranza d'invaliditat

Raschuns da mort il 2007

	Mortoris		Quota da mortalitat ¹	
	Umens	Dunnas	Umens	Dunnas
Tut las raschuns da mort	29 544	31 545	615,0	394,0
da quai:				
Malsognas infectusas	320	319	6,8	4,3
Malsognas da cancer en total	8 836	7 184	187,0	117,0
Sistem da la circulaziun dal sang	10 107	12 506	202,0	129,0
Malsognas dal cor ischemias	4 637	4 398	93,4	45,4
Malsognas cerebrovasculares	1 585	2 540	30,9	26,9
Organs da respiraziun en total	2 020	1 713	39,7	19,3
Accidents ed intervenziuns violentas	2 306	1 476	53,8	23,1
Accidents en total	1 280	981	29,4	12,9
Suicidis	920	440	21,9	9,1

1 Quota per 100 000 abitants (standardisada tenor vegliadetgna)

Mortalitat da pops

	1970	1980	1990	2000	2007	2008
per 1000 naschientschas vivas	15,1	9,1	6,8	4,9	3,9	4,0

Consum dad alcohol, tubac e drogas illegalas il 2007

Drogas illegalas vegnan consumadas surtut da giuvenils e da giuvens creschids – per gronda part mo in pèr giadas u da temp en temp. Actualmain consumeschan circa 7% da las personas tranter 15 e 39 onns cannabis; il 1992 eran quai pir 4%. Ord vista da la sanadad publica è però il consum d'alcohol e da tubac bler pli gravant che quel da cannabis. En tut fiman radund 28% da la populaziun, 24% da las dunnas e 32% dals umens. Questas cifras èn sa sbassadas levamain dapi il 1992, il pli marcant tar las personas da 35 fin 44 onns, oravant tut tar ils umens (da 41% sin 32%; dunnas: da 31% sin 27%). La quota da quels che consumeschan mintga di alcohol è sa sminuida sin 14% (1992: 21%).

Prestaziuns il 2007

	en % ¹	
	Umens	Dunnas
Consultaziuns dal medi	73,4	86,2
Dis d'ospitalisaziun	10,7	12,2
Spitex	1,4	3,6

1 Populaziun a partir da 15 onns

Medis e dentists

	per 100 000 abitants	1980	2008
Medis cun ina pratica ¹	117	196	
Dentists	35	52	

1 A partir dal 2008, medis cun actividad principal en il sectur ambulant

Rata d'ospitalisaziun en ils ospitals acuts il 2008

	Total	Umens	Dunnas
15–59 onns	12,6	10,3	14,9
60–79 onns	29,1	31,8	26,8
80+ onns	47,0	54,4	43,2

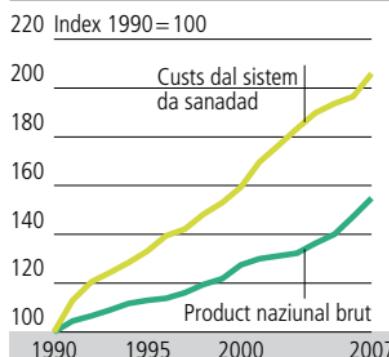
1 da la gruppera sociala pertutgada

Instituziuns medicinal-socialas il 2008

	en 1000	en % ¹
Dumber da clients: en total	185,7	2,4
da quai:		
Clients ≥ 80 onns	103,4	28,9
Umens	25,9	21,1
Dunnas	77,6	32,9

1 da la gruppera sociala pertutgada

Custs da sanadad

Il 2007 èn vegnids impunids 10,6% dal product nazional brut per la sanadad publica; il 1990 mo 8,1%. In motiv principal per quest augment è il svilup da la purschida: p.ex. dapli prestaziuns, spezialisaziun e tecnisaziun, dapli confort. Main impurtant è percuter il fatg che la glieud vegn pli veglia.

	en milliuns francs	1997	2007
Total	38 210	55 215	
Tractament staziunar	18 024	25 173	
Tractament ambulant	11 173	17 406	
da quai:			
Medis	5 456	7 856	
Dentists	2 701	3 551	
Spitex	768	1 212	
Autras prestaziuns ¹	1 237	1 831	
Bains da sanadad ²	4 779	6 761	
da quai:			
Apotecas	2 915	3 956	
Medis	1 079	1 734	
Prevenziun	939	1 281	
Administraziun	2 058	2 762	

1 Sco analisis da labor, radiologia, transports

2 Medicaments ed apparats terapeutics

Svilup ad in spazi da furmaziun svizzer

Il sistem da furmaziun da la Svizra è ordvart federalistic. La varietad dals differents sistems da furmaziun sa mussa surtut en la scola obligatorica: tut tenor chantun datti per exemplel sin il stgalim secundar I dus, trais u quatter differents tips da scola che vegnan distinguïds tenor pretensiuns da prestaziun; er il temp total d'instrucziun durant ils nov onns da scola obligatorics variescha tranter 7100 ed 8900 uras per scolar.

Il sectur da furmaziun svizzer sa mida: ils chantuns han refurmà ils ultims onns lur sistems da furmaziun, structuras nazionalas èn vegnidias transfurmadas (introducziun da la maturitat professiunala e da las scolas autas spezialisadas, realisaziun da la reforma da Bologna), l'interess per la furmaziun è creschi e las scolas d'instrucziun generala han survegnì dapli impurtanza.

Scolars e students

Stgalim da scola	Dumber en 1000			Quota da dunnas, en %		
	1980/81	1990/91	2007/08	1980/81	1990/91	2007/08
Total	1 234,1	1 291,8	1 506,8	46	46	48
Scolina	120,3	139,8	151,7	49	49	49
Scola obligatorica	849,6	711,9	788,1	49	49	49
Stgalim primar	451,0	404,2	445,1	49	49	49
Stgalim secundar I	362,3	271,6	298,4	49	49	50
Plan d'instrucziun spezial	36,4	36,2	44,6	39	38	37
Stgalim secundar II	299,0	295,8	329,9	43	45	47
Scolas da furmaziun generala ¹	74,8	74,5	103,1	53	55	59
Scolaziun professiunala ²	224,2	221,3	226,8	39	42	41
Stgalim terziar	85,3	137,5	225,9	30	35	49
Scolas autas universitaras	61,4	85,9	116,9	32	39	50
Scolas autas spezialisadas	...	...	60,8	...	...	48
Furmaziun professiunala superiura	...	36,2	48,1	...	33	50
Stgalim nundeterminà	–	6,7	11,3	–	51	49

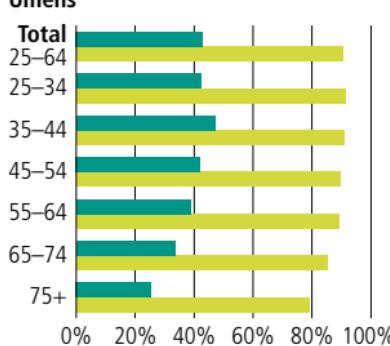
1 Incl. scolas per professiuns d'instrucziun e preparaziun per la maturitat professiunala suenter l'emprendissadi

2 Incl. emprendissadis scursanids e scolaziuns preprofessiunals

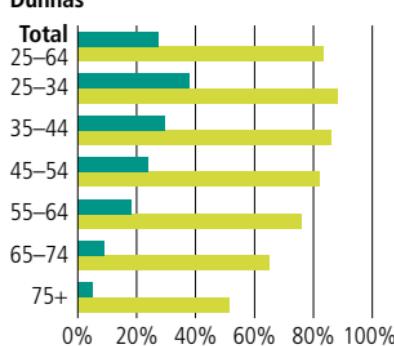
Stadi da furmaziun il 2009

Quota en pertschient da la populaziun

Umens

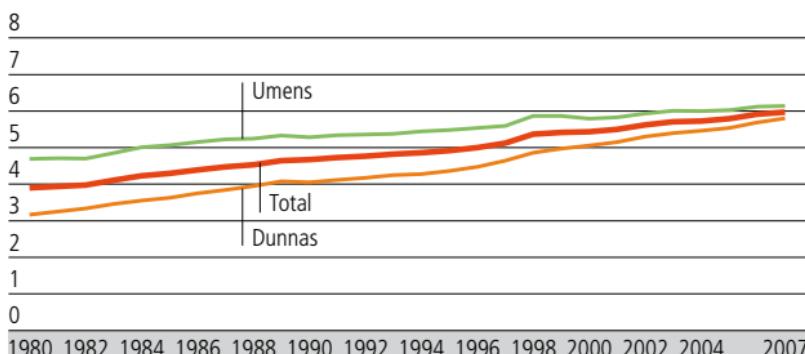

Dunnas

■ Stgalim terziar

■ Stgalim secundar II u pli aut

Differenzas tranter las schlattainas

Da l'expansiun da furmaziun dals ultims decennis han profità surtut las dunnas. Las differenzas da furmaziun tipicas per la schlattaina èn sa sminuidas constantamain. Oz cumenzan praticamain tuttina bleras dunnas sco umens ina scolaziun postobligatorica e la termineschian era. Vinavant èn umens dentant pli ditg en scolaziun che dunnas e leur quota d'entrada en il stgalim terziar è pli auta. Cuntrari han mattas dapli success en la scola obligatorica ch'ils mats: ellas repetan main savens ina classa, appartegnan pli darar a classas spezialas e sin il stgalim secundar I frequentan elllas pli savens tips da scola pretensius. A la fin dal temp da scola obligatoric disponan elllas – sco quai ch'ils studis PISA cumprovan – da meglras abilitads da leger, però da mendas enconuschienschas matematicas ch'ils mats; quests resultats stattan en ferm connex cun ils vegls musters da la repartiziun da las rollas tranter la dunna e l'um.

Differenzas ordvart cleras datti anc adina quai che pertutga la tscherna da la direcziun da studi e quai tant en la furmaziun professiunala sco er a las scolas autas. Divers roms vegnan dominads u da dunnas u dad umens. En la furmaziun professiunala predomineschon ils umens en l'industria ed en il mastergn, las dunnas en la vendita ed en la tgira da la sanadad e dal corp. A las scolas autas prefereschon ils umens plitost ils secturs tecnica, scienzas naturalas ed economia, las dunnas s'interessan plitost per las scienzas umanas, il champ social e l'art applitgà.

PISA 2006: resultats sur la media da l'OECD

La Svizra ha cuntanschì buns resultats en tut ils secturs examinads da PISA 2006 (scienzas naturalas, matematica e leger). En las scienzas naturalas – il tema central dal 2006 – munta la valur media dals giuvenils en Svizra a 512 puncts ed è uschia pli auta che la media dals stadis da l'OECD da 500 puncts. Tenor ils nivels da cumpetenza signifitga quai che 10 pertschient da las scolaras e dals scolars da 15 onns en Svizra fan part dals pli auts nivels 5 e 6; en la media da l'OECD èn quai 9 pertschient. Cuntrari cuntanschan var 16 pertschient dals giuvenils en Svizra – e 19 pertschient en la media da l'OECD – maximalmain il nivel da prestaziun 1 (il pli bass nivel).

Scolaziuns terminadas il 2008

	Total	Dunnas en %
Stgalim da scola		
Stgalim secundar II		
Attestats da la mat. gimnas.	18 093	57,7
Attestats da la mat. prof.	10 883	44,5
Diploms da la scolaz. prof. ¹	57 095	43,7
Diploms da la scola media commerziale	2 555	49,5
Stgalim terziar		
Scolaziun professionala superiura		
Dipl. da scolas prof. sup.	4 243	31,3
Diploms federales	2 818	19,0
Certificats prof. federales	12 468	38,5
Scolas autas spezialisadas		
Diploms	7 071	47,6
Diploms da bachelor	5 804	55,1
Diploms da master	361	73,7
Scolas autas universitaras		
Licenziats/diploms	6 108	57,1
Diploms da bachelor	8 690	50,4
Diploms da master	5 413	45,4
Doctorats	3 209	41,4

1 Incl. Attests federales professionalas

Persunas d'instrucziun il 2007/08

Persunal da scolas autas il 2008

	Equivalent en temp cumplain	Dunnas en %
Scolina	8 200	96,0
Scola obligatoria ¹	51 000	66,3
Stgalim primar	27 900	79,7
Stgalim secundar I	23 100	51,0
Stgalim secundar II ²	8 300	42,3
Scolas autas universitaras	32 751	41,2
Professurs/professuressas	2 900	15,0
Ulterius docents	2 851	24,4
Assistents ³	15 868	40,1
Scolas autas spezialisadas	12 036	41,7
Professurs/professuressas	4 167	33,1
Ulterius docents	1 945	39,4
Assistents ³	2 268	38,5

1 Senza scolas cun in plan d'instrucziun spezial

2 Mo scolas d'instrucziun generala (scolas da maturitat, scolas medias professionalas e da diplom, e.s.)

3 Incl. collauraturs scientifics

Expensas publicas per la furmaziun il 2007

en milliardas francs

Total	27,0
da quai salariis per las personas d'instrucziun	14,9
Scolina	1,0
Scola obligatoria	11,5
Scolas spezialas	1,4
Scolaziun prof. da basa	3,3
Scolas d'instrucziun generala	2,2
Furmaziun professionala superiura	0,2
Scolas autas, scol. autas spezialisadas	6,7
Incumbensas betg divisiblas	0,7

Perfecziunament

Ins po distinguer tranter duas furmas da perfecziunament: la furmaziun nunformala (frequentar curs, seminaris, instrucziun privata, dietas u conferenzas) e l'emprender informal (emprender cun agid da litteratura spezializada, d'ina CD-ROM u da confamigliars, etc.). La gronda part da la populaziun en Svizra (79% da las abitantas e dals abitants tranter 25 e 64 onns resp. 83% da las personas cun activitat da gudogn tranter 25 e 64 onns) ha frequentà il 2006 in perfecziunament en ina da las duas modas menziunadas survart. Cleramain dapli persunas han preferì l'emprender informal (74% da las abitantas e dals abitants e 77% da las personas cun activitat da gudogn) a la furmaziun nunformala (48% resp. 53%).

In pajais activ en la perscrutaziun

L'activitat da perscrutaziun e da svilup (p+s) en in'economia pubblica è in faktur ordvart impurtant. Cun ina quota da p+s da 2,9% dal product naziunal brut (2004) è la Svizra in dals stadis ils pli activs en la perscrutaziun.

Il 2004 èn vegnids impundids en Svizra per p+s 13,1 milliardas francs. Da quels èn 74% d'attribuir a l'economia privata e 23% a las scolas autas; ils ulteriurs 3% sa repartan sin la Confederaziun e diversas organisaziuns privatas senza intent da gudogn.

Las firmas svizras a l'exterior èn tradiziunalmain fitg activas en il sectur da p+s. Las expensas corrispondentes da l'economia privata a l'exterior han muntà il 2004 a radund 9,6 milliardas francs ed èn damai praticamain tuttina autas sco quellas da l'economia privata en Svizra.

► www.statistik.admin.ch →
Themen →
Bildung und Wissenschaft

Las midadas en la pressa svizra

Dapi la midada dal millenni è il martgà da gassetas quotidianas en Svizra sa midà a moda fundamentala. En la Svizra tudestga è la gasetta gratuita «20 Minuten» daventada la pli gronda gasetta quotidiana cun passa 1,4 miu. lecturas e lecturs¹ per edizion. En la Svizra franzosa occupan gist duas ediziuns gratuitas ils emprims trais rangs da las gassetas quotidianas legidas il pli savens, damai «Le Matin bleu» (cun 559 000 lecturas e lecturs) e la versiun franzosa da «20 Minuten» (cun 526 000 lecturas e lecturs), omaduas sin il martgà dapi l'onn 2005.

1 Funtauna: WEMF MACH Basic (2009/II: populaziun a partir da 14 onns, lecturs per edizion).

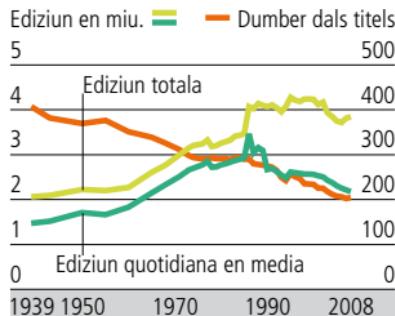
Diffusiun da l'internet e da la telefonia mobila

Il dumber da persunas che dovràn regularmain l'internet (pli savens che ina giada l'emna) è s'augmentà en l'emprim quartal dal 2008 da 0,7 miu. (1998) sin 4,3 miu. Passa trais quarts da las chasadas han a disposizion in PC e la fin dal 2007 han ins dumbrà en Svizra 2,3 miu. attatgs d'internet a spectrum lartg (ADSL ubain modem da cabel). Er a moda uschè rasanta è sa sviluppada la telefonia mobila: il dumber dals attatgs è s'augmentà da 125 000 (1990) sin 1,7 miu. (1998) fin 8,2 miu. (2007); quai correspunda a 110 attatgs per 100 abitantas ed abitants.

Il cudesch: tuttavia betg ord diever

La concurrenza tras la purschida da las medias electronicas para da far pauca impressiun a la produzion da cudeschs en Svizra: dapi ils onns 1960 è la cifra da las novas publicaziuns cun passa 11 000 titels per onn pli che sa dublegiada.

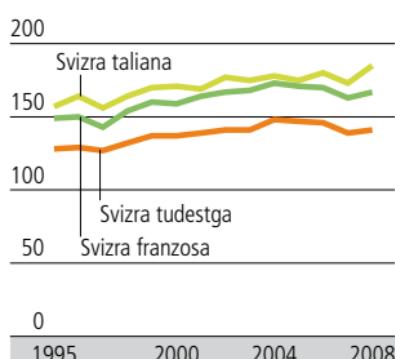
Svilup dal gassetas cunter pajament

Funtauna: Associaziun da la Pressa Svizra / WEMF Statistica da las ediziuns (resguardads èn titels d'interess general che cumpan almain ina giada l'emna)

Utilisaziun da la televisiun

en minutas per di ed abitant

Funtauna: Mediapulse SA Telecontrol (basa: populaziun a partir da 3 onns, valur media per di (gli-du))

Utilisaziun dal radio

en minutas per di ed abitant

	2004	2005	2006	2007	2008
Svizra tudestga	106	106	102	105	109
Svizra franzosa	101	99	97	98	99
Svizra taliana	103	100	96	99	99

Funtauna: Mediapulse SA Radiocontrol (basa: populaziun a partir da 15 onns, valur media per di (gli-du))

Producziun da cudeschs il 2008¹

Total	11 126
En tudestga	6 331
En franzos	2 416
En talian	319
En englais	1 302
En autres linguas	758
da quels en rumantsch	31

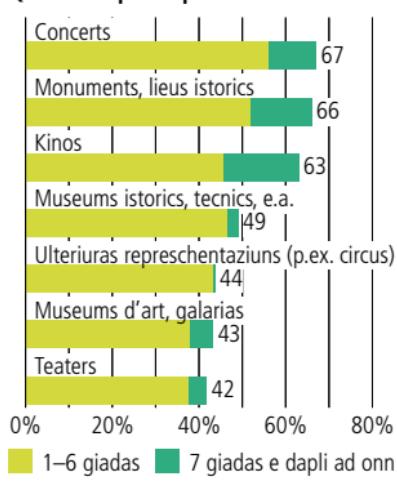
1 Cudeschs edids en Svizra e vendids en las librarías

Cumporment cultural

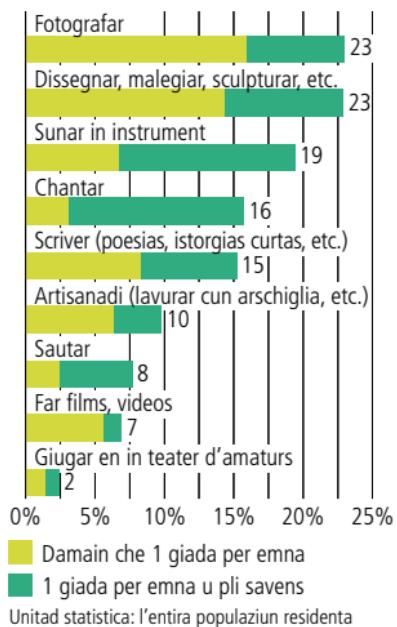
Visitar concerts e monuments ed ir a kino èn las activitads las pli popularas l'onn 2008. Sin il champ da la musica preferescha la populaziun svizra ils stils da pop e rock, suandads da la musica classica. La glieud taidla era privat musica. Il radio e la televisiun restan las medias che vegnan utilisadas il pli savens per quest intent, ils auditurs giuvens dovràn però adina pli savens players MP3. Persunas cun in aut nivel da furmaziun ed ina buna paja, sco era persunas giuvnas profiteschan il pli savens da la purschida culturala; la schlattaina u la naziunalitat giogan però strusch ina rolla. Las persunas che vivan en ina citad ed en l'aglomeraziun fan dentant dapli activitads culturalas che persunas che vivan en la champagna.

Sco atgnas activitads culturalas (v.d. che vegnan fatgas regular-main e cun ambiziuns artisticas) vegnan numnadas il pli savens la fotografia, l'art figurativ ed il sunar in instrument. Il pli popular èsi da sunar clavazin e ghitarra; las dunnas sunan plitost clavazin ed ils umens plitost ghitarra.

Quotas da participaziun il 2008

Activitads sco amatur il 2008

Unitad statistica: l'entira populaziun residenta

Kino: purschida variada

Dapi il maximum dals onns 1964/65 (646 kinos, var 40 miu. entradas) è il dumber da las salas da kino e d'aspectaturas ed aspectaturs sa reduci a moda cuntuada fin il cumenzament dals onns 1990. Il punct il pli bass ha quest svilup cuntanschi il 1992/93 cun 302 kinos e 15 miu. entradas. Grazia a la construcziun da kinos da pliras salas e da kinos multiplexs è il dumber da las salas da kino puspè s'augmentà a partir dal 1993. Il dumber d'aspectaturs n'è dentant betg sa midà (2008: 564 salas da kino e 14,3 miu. entradas).

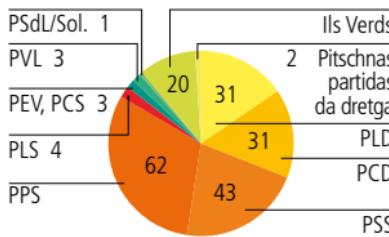
Era la purschida da films è sa midada fermemain. A l'entschatta dals onns 1980 vegnivan preschentads en Svizra var 3000 differents films, oz èn quai var 1400 films. Dapi il 2004 vegnan perunter mussadas dapli premieras (var 400 per onn).

► www.statistik.admin.ch → Themen → Kultur, Medien, Informationsgesellschaft

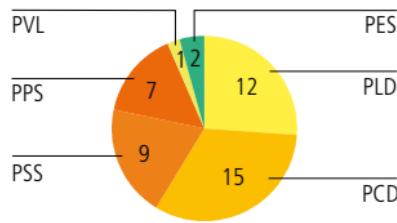
Il sistem politic

La Svizra è dapi il 1848 in stadi federal che cumpiglia 26 chantuns. La Regenza (Cussegl federal) è in'autoritad collegiala cun set com-members (a partir da l'onn 2009: 2 PLD, 2 PSS, 1 PCD, 1 PPS, 1 PBD). Ella vegn elegida dal Parlament. Quel sa cumpona da duas chombras: dal Cussegl naziunal (represchentanza dal pievel, 200 mandats) e dal Cussegl dals chantuns (represchentanza dals chantuns, 46 mandats). Plinavant influeneschan vasts dretgs dal pievel (dretg d'iniziativa e da referendum) e votaziuns dal pievel il sistem politic da la Svizra.

Mandats en il Cussegl naziunal il 2007

Mandats en il Cussegl dals chantuns il 2007

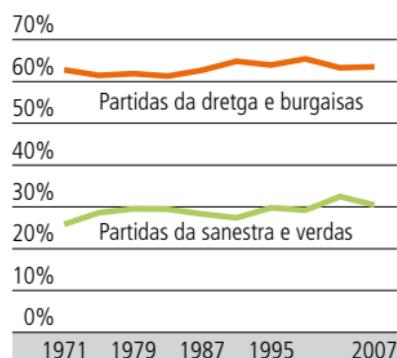
Elecziuns dal Cussegl naziunal il 2007

	Mandats	Fermezza da la partida en %
PLD	31	15,8
PCD	31	14,5
PSS	43	19,5
PPS	62	28,9
PLS	4	1,9
Partidas dal center ¹	6	4,3
PSdL/Sol.	1	1,1
Ils Verds ²	20	9,8
Pitschnas partidas da dretga ³	2	2,5
Ulterioras partidas	0	1,8

1 PEV, PCS, PVL   3 DS, UDF, PSL, Lega

2 PES, AVF   Abreviaziuns vesair sutvart

Champs da la politica da partida¹

1 Fermezza da las partidas a las elecziuns dal Cussegl naziunal

Elecziuns dal Cussegl naziunal 2007

La relaziun da las partidas è stada durant decennis ordvart stabila. Dapi ils onns 1990 sa far valair ina reggruppament ed ina differenziazion en el champ da las partidas burgaisas. La PPS ha quasi pudi triplar sia quota d'electurs ed è ussa cleramain la partida la pli ferma. Ses augment è i a quint da las pitschnas partidas dretgas, sco era da las otras partidas federalas burgaisas PLD e PCD.

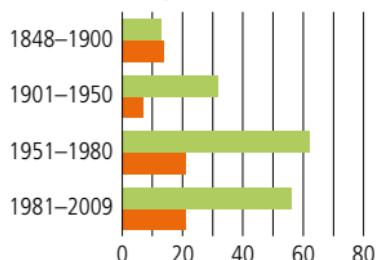
A chaschun da las ultimas elecziuns n'han ils gudogns dals Verds betg pudi compensar las sperditas da la PSS, uschia che las partidas sanestras e verdas èn tut en tut daventadas pli flaivlas. Ellas èn però anc adina pli fermas che avant 20 onns.

Abreviaziuns da las partidas

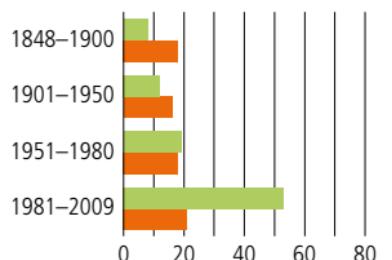
PLD Partida liberaldemocratica svizra	PBD Partida burgais-democratica svizra	AVF Gruppas feministicas e verd-alternativas
PCD Partida cristiandemocratica svizra	PEV Partida evangelica svizra	PES Partida ecologica svizra
PSS Partida socialdemocratica svizra	PCS Partida cristiansociala	DS Democrats swizzers
PPS Partida populara svizra	PVL Partida verd-liberala	UDF Uniuon democratica federala
PLS Partida liberala svizra	PSdL Partida svizra da la lavour	PSL Partida svizra da la libertad Lega Lega dei Ticinesi

Votaziuns federalas dal pievel

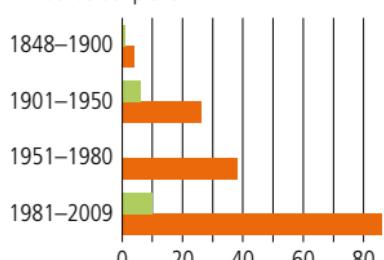
Referendums obligatorics¹

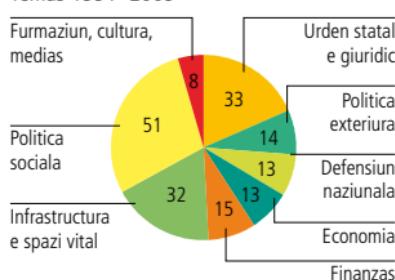
Referendums facultatius

Iniziativas dal pievel²

Temas 1991–2009

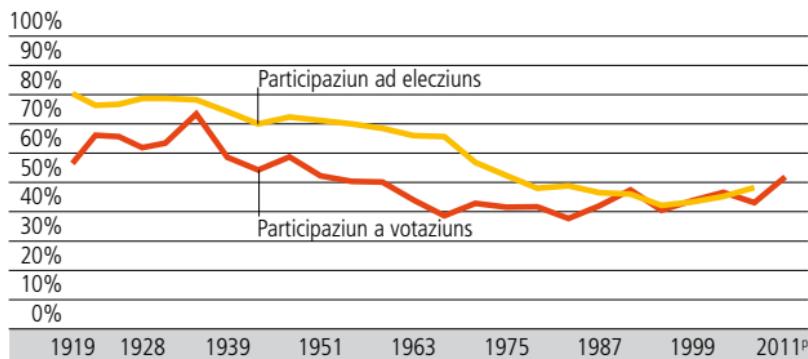

■ Acceptad(a)s ■ Refusad(a)s

1 incl. cuntrapropostas a las iniziativas dal pievel

2 incl. iniziativas dal pievel cun cuntrapropostas

Participaziun ad elecziuns e votaziuns

La pli ferma digren han ins pudi nudar tar la participaziun ad elecziuns suenter l'onn 1967 – in svilup ch'ins na po betg il davos attribuir a l'introducziun dal dretg da votar da las dunnas. La tendenza negativa tar la participaziun a votaziuns preschenta grondas divergenzas, cunquai che las votantas ed ils votants sa laschan mobilisar a moda fitg differenta tut tenor il tema da la votaziun. Uschia muntan las valurs extremas en ils onns 1990 a 28% e 79%. Davent da la midada dal millenni è la participaziun a las elecziuns e votaziuns puspè sa stabili-sada e perfin s'augmentada levamain.

► www.statistik.admin.ch → Themen → Politik

	Rendaquints da las administraziuns publicas						en milliardas francs		
	Entradas			Expensas			Surplis		
	2000	2007	2008 ²	2000	2007	2008 ²	2000	2007	2008 ²
Total¹	157,2	190,7	207,0	148,1	179,6	201,4	9,2	11,2	5,6
Confederaziun	52,0	58,7	64,2	48,2	54,2	66,0	3,8	4,6	-1,9
Chantuns	62,8	78,2	84,3	60,2	74,7	79,1	2,6	3,5	5,2
Vischnancas	42,1	49,1	53,4	40,6	46,5	51,6	1,5	2,6	1,8
Assicuranzas socialas	42,3	52,1	52,0	41,0	51,6	51,5	1,3	0,5	0,5

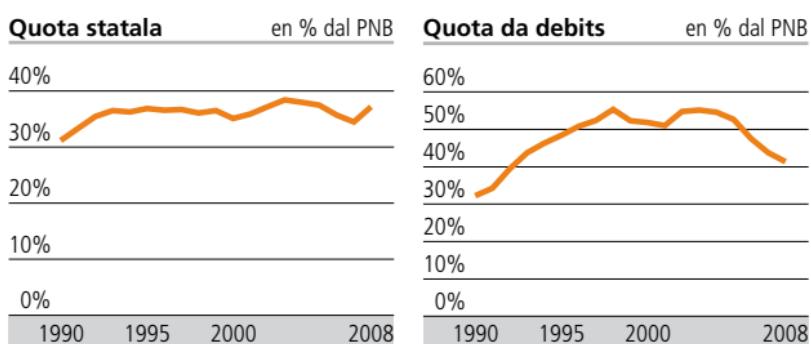
1 Dumbraziuns dublas betg cuntegnidas en il total e senza SUVA

2 Per part stimaziuns

	Debits da Confederaziun, chantuns e vischnancas						en milliardas francs	
	1980	1990	2000	2006	2007	2008		
Total	77,1	106,5	218,5	231,3	227,0	223,7		
Confederaziun	31,7	38,5	105,3	123,6	120,9	121,7		
Chantuns	22,4	30,5	64,1	62,7	61,5	59,7		
Vischnancas ¹	23,0	37,4	49,1	44,9	44,6	42,3		

Per abitant, en francs per pretschs currents

1 Per part stimaziuns

La quota statala mesira las expensas da las chasadas publicas en il pertschient dal product naziunal brut (PNB). Ella cuntegna las expensas da la Confederaziun, dals chantuns e da las vischnancas, sco era quelles da las assicuranzas socialas publicas (AVS/AI/UCG incl. assicuranza da maternidad ed AD).

Malgrà in grond augment dapi il 1970 è la quota statala da la Svizra anc adina fitg buna en cumparegliaziun cun l'exterior: ella ha ina da las pli bassas quotas statalas dals pajais da l'OECD. La gronda part dals pajais europeics ha ina quota considerablamain pli auta.

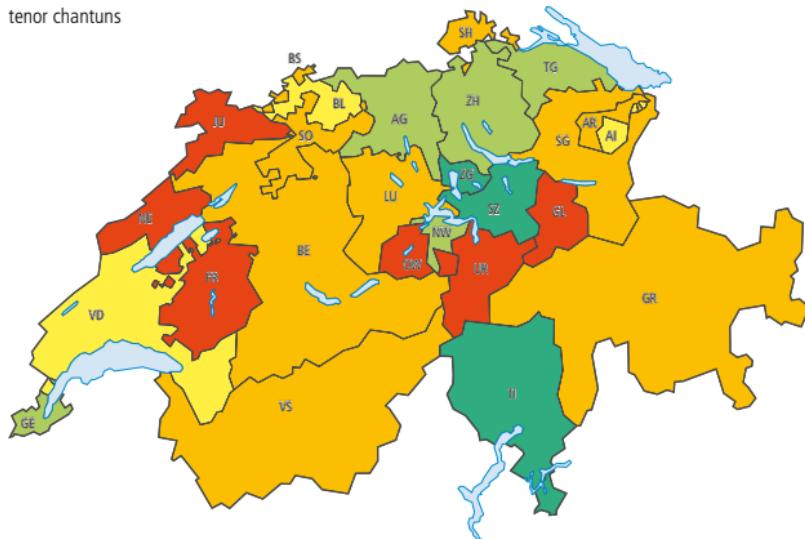
Era la quota da debits en Svizra è relativamain bassa cumpareglià cun ils pajais da l'OECD. Quella è però creschida cuntuadament tranter il 1990 ed il 2003. Grazia al restabiliment conjuntural che ha durà fin la mesadad dal 2008, a la distribuziun da las reservas d'aur exce- dentas da la Banca naziunala svizra, sco era grazia a diversas mesiras structuralas (t.a. programs da distgargia, frains a l'indebitament ed a las expensas), han las chasadas publicas pudì sminuir lur debits bruts a partir dal 2005. La quota da debits è sa reducida la fin da l'onn 2008 fin 41,3%.

Entradas da Confederaziun, chantuns e vischnancas

	1990 en %	2000 en %	2006 en %	2007 en %	2007 en mia. fr.
Total	100	100	100	100	156,6
Taglias	77,8	72,4	71,7	73,1	114,5
Taglias sin entradas e facultad	54,5	48,5	48,7	50,4	78,9
Taxas da bul	2,5	3,2	1,9	1,9	3,0
Taglias sin possess ed expensas	1,5	1,4	1,4	1,3	2,1
Expensas da consum	16,8	18,0	17,6	17,4	27,2
Taxas da traffic	0,4	0,5	1,1	1,1	1,7
Dazis	1,4	0,8	0,7	0,7	1,0
Taxas agriculas	0,5	0,0	0,0	0,0	0,0
Taxas directivas	...	0,1	0,1	0,1	0,2
Taxas sin bancas da gieu	...	...	0,3	0,3	0,4
Ulteriuras entradas	22,2	27,6	28,3	26,9	42,1

Grevezza fiscale da las persunas naturalas il 2006

tenor chantuns

Index total da la grevezza fiscale sin entradas e facultad da las persunas naturalas

CH: 100   < 75   75 - 89   90 - 109   110 - 124   ≥ 125

Expensas da Confederaziun, chantuns e vischnancas, tenor funcziuns

sunter deducziun da las dumbrazjuns dublas

	1990 en %	2000 en %	2006 en %	2007 en %	2007 en mia. fr.
Total	100	100	100	100	146,0
Administraziun generala	7,0	6,4	6,4	7,5	10,9
Giustia, polizia, pumpiers	5,7	5,5	5,8	5,9	8,6
Defensiun naziunala	7,7	4,4	3,4	3,1	4,6
Relaziuns cun l'exterior	1,8	1,8	1,7	1,5	2,3
Furmaziun	19,2	18,4	19,6	19,5	28,4
Cultura e temp liber	3,6	3,1	3,1	3,1	4,6
Sanadad	12,4	12,6	14,1	14,5	21,1
Bainstar social	15,5	19,0	20,7	20,8	30,3
Traffic	10,6	10,5	10,2	9,7	14,2
Ambient, planificaziun territoriala	4,3	3,9	3,5	3,6	5,3
Economia publica	6,0	5,5	4,4	4,1	6,0
da quai agricultura	3,7	3,4	3,0	2,9	4,2
Finanzas e taglias	6,3	8,7	7,1	6,6	9,7

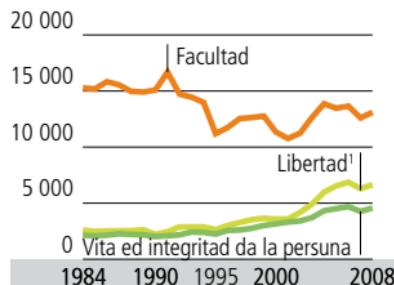
► www.statistik.admin.ch → Themen → Öffentliche Finanzen

Las cifras davart la criminalitat expriman mo cun resalva la realitat dal cumportament: per l'ina èn suttamessas las normas e las mesiras penales a las midadas socialas. Per l'autra vegnan las cifras davart la criminalitat er influenzadas fermamain da las resursas persunalas, da las prioritads da persecuziun, da l'effizienza da la polizia e da la giustia e da la prontadada da la populaziun da far denunzias. Quant enavant che las midadas da las cifras davart la criminalitat èn mintgamai cundiziunadas entras tge raschuns è per regla grev dad eruir.

Sentenzias tenor il cudesch penal (CP)

Il dumber da las sentenzias tenor il cudesch penal è restà praticamain constant tranter il 1984 ed il 2001. Dal 2002 fin il 2004 avev'ins pudì constatar in ferm augment. A partir da lura è la curva puspè sa gulivada per gronda part. Ils delicts da facultad èn anc adina lunschior la pli gronda gruppera dals delicts tenor il cudesch penal. Dapi l'onn 1984 èn quels sa reducids levamain. Are-guard ils delicts cunter la libertad (t.a. violaziuns da domicil, smannatschas, sforz) è il dumber da las sentenzias percuter creschi, quai vala era per ils delicts cunter la vita e l'integritat da la persona. Il ferm augment dapi il 2004 na stat betg il davos en connex cun il fatg che la polizia po dapi quel onn era far retschertgas senza che la victima haja purtà plant.

Singuls delicts (CP)

1 Smanatschas, sforz, commerzi cun umans, privaziun da la libertad e rapimenti, rapimenti d'ostagis, violaziuns da domicil

Sentenzias tenor la lescha davart il traffic sin via (LTV)

Quai che pertutga ils delicts en il traffic sin via è il dumber da las sentenzias pronunziadas envers personas ch'en idas sturnas cun auto pli u main stabil dapi l'onn 1984. S'augmentadas fermamain èn percuter las sentenzias pervia da grevs surpassaments da las reglas da traffic. En la plipart dals cas sa tracti da surpassaments da la spertadada. Quest svilup po almain per part vegnir attribuì al volumen dal traffic crescent ed a las controllas intensivadas.

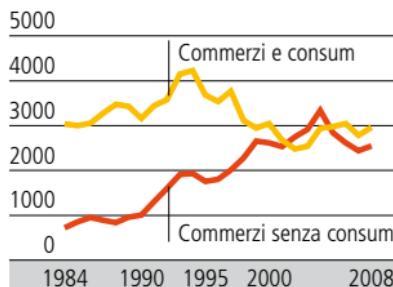

1 Cun ina concentratzion qualifitgada d'alcohol en il sang (art. 91 al. 1 2. frasa LTV)

2 Art. 90 cifra 2 LTV

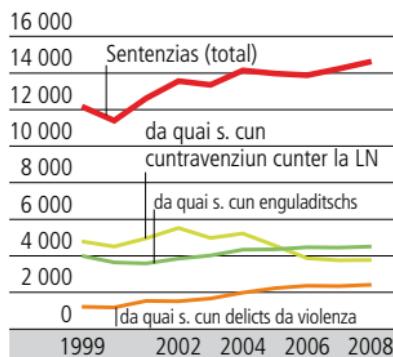
Sentenzias tenor la lescha davart ils meds narcotics (LN)

Las sentenzias pervia dal commerzi cun meds narcotics èn, suenter in cler augment fin la mesadad dals onns 1990, per gronda part stabilas. (Sentenzias pronunziadas sulettamain pervia dal consum na vegnan per ordinari betg pli registradas en il register penal e n'èn perquai betg pli resguardadas qua).

Sentenzias da giuvenils

En la statistica da sentenzias da giuvenils vegnan registradas tut las sentenzias da giuvenils (da 10 fin 18 onns). Sche giuvenils commettan in delict, datti la pussaivladad da schliar il conflict tranter victima e delinquent en il rom d'ina mediaziun u d'ina emprova d'intermediaziun. Sche questas mesiras han success, na vegn relaschada nagina sentenzia. Uschia na cumparan quest cas betg en la statistica da las sentenzias da giuvenils.

Sentenzias tenor las datas demograficas il 2008

	Dumber	Quota en %
Total	91 271	100,0
Umens	77 408	84,8
Dunnas	13 863	15,2
18 – 19 onns	4 518	5,0
20 – 29 onns	32 447	35,6
30 – 39 onns	22 560	24,7
40 – 49 onns	17 686	19,4
50 – 59 onns	9 028	9,9
60 onns u dapli	5 032	5,5
Naziunalidad svizra	44 570	48,8
Naziunalidad estra	46 701	51,2

Surtut umens sut 40 onns vegnan adina pli savens persequitads penalmain. Il dumber da las personas sentenziadas da naziunalidad estra cumpiglia ultra d'abitants esters era turists, requirents d'asil ed autres personas che sa chattan mo temporarmain en Svizra. Ina cumparegliazion directa cun il dumber da las personas sentenziadas da naziunalidad svizra n'è pia betg pussaivla.

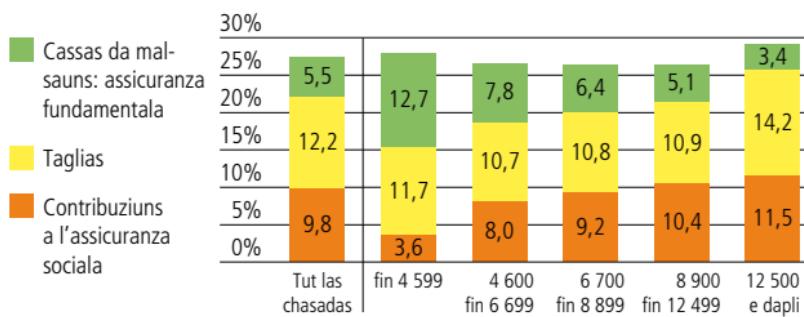
Cun il dretg da sancziuns revedi, ch'è entrà en vigur il 1. da schaner 2007, èn vegnids introducids dus novs chastis: il chasti pecunar che vegn calculà, cuntrari a la multa, en taxas per di che dependan da las entradas individualas e da la facultad, il qual po era vegnir pronunzià cundiziunadaman, e la lavour d'utilitad publica. Il pli savens vegnan pronunziads oz (2008) chastis pecunars, per il solit en cumbinaziun cun ina multa. Ina multa sco chasti principal na datti quasi betg pli. Sa reduci fermamain è er il dumber dals chastis nuncundiziunads che priveschan da la libertad che duran era vinavant per gronda part (65%) max. sis mais.

► www.statistik.admin.ch → Themen → Kriminalität, Strafrecht

Entradas tenor classas d'entradas bruttas¹ il 2007

	Tut las chasadas	4 600 fin 4 599	6 700 fin 6 699	8 900 fin 8 899	12 500 e dapli
Structura da las entradas en %					
Entradas da gudogn	73,8	26,4	59,9	70,1	81,0
Entradas da facultad e locaziun	4,7	5,0	2,9	3,3	3,1
Entradas da transfer	21,5	68,6	37,2	26,7	16,0
Autezza da las entradas					
en francs per mais					
Entradas bruttas	8 979	3 229	5 731	7 767	10 515
Expensas obligatoricas	-2 702	-996	-1 635	-2 248	-2 991
Entradas disponiblas	6 276	2 233	4 097	5 520	7 524
					11 960

Cumposiziun da las expensas obligatoricas il 2007

1 Las tschint classas d'entrada èn concepidas uschia ch'ellas preschentan tuttas praticamain il medem dumber da cas (mintagmai radund 20% da las chasadas). Tar las entradas (bruttas e disponiblas) resp. tar las deducziuns sa tracti da valurs medias.

Las entradas d'ina chasada:

Da tge sa cumponan ellas? Quant stat a disposiziun?

Tut tenor la classa d'entrada po variar considerablamain la structura da las entradas bruttas da las chasadas. En las classas bassas domine-schan fermamain las entradas da transfer (sco las rentas da la AVS), entant che las entradas da laver prevalen en las classas pli autas. Questas differenzas pon vegnir cumparegliadas cun la differenta distribuziun da las chasadas tenor classas d'entrada.

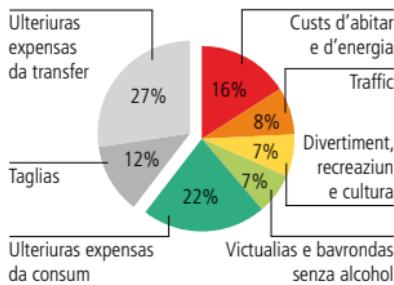
Las expensas obligatoricas cumpigliant las taglias, las contribuziuns a l'assicuranza sociala (AVS/AI, cassas da pensiun), sco era las premias per l'assicuranza da mala-sauns fundamentala. Il 2007 han las chasadas impundi per questas expensas en media 30% da lur entradas bruttas. Questa quota variescha strusch tenor gruppa d'entrada. Ma ella sa cumpona differentamain: la quota da las contribuziuns a l'assicuranza sociala e da las taglias, ch'èn gea dependentas da las entradas, crescha cun l'autezza da las entradas; quella da las premias per l'assicuranza da mala-sauns (independenta da las entradas) sa sminuescha perunter.

Expensas per tge?

Il 2007 han importà las expensas da consum passa 60% da tut las expensas. Las expensas per ils custs d'abitar e d'energia èn stadas il post il pli grond cun var 16%.

La quota da las expensas per vuctualias è sa sbassada dapi la Segunda Guerra mundiala da passa 35% sin var 7%. Perunter è creschida la quota dad outras expensas, sco p.ex. quella dals custs per il traffic ch'è s'augmentada da var 2% sin ca. 8%.

Expensas da las chasadas il 2007

Tge resta?

Il 2007 restavan a las chasadas – suenter avair deduci tut las expensas – en media 600.– francs per spargnar. Quai corrisponda a 6,8% da las entradas bruttas. Las chasadas cun las entradas las pli bassas na pon per ordinari far nagins respargns. Savens dattan elllas ora dapli che quai ch'ellas han a disposiziun. Talas constataziuns stattan en connex cun il fatg che 54% da las chasadas da questa categoria èn chasadas da pensiunads che finanzieschan ina part da lur expensas cun lur facultad.

Repartiziun da la facultad il 2005¹

Stgalims da la facultad netta en 1000 fr.	Dumber da las persunas obligadas	
	en absolut	en %
Total	4 607 122	100
0	1 205 036	26,2
1–100	1 875 686	40,7
101–500	1 066 744	23,2
501–1 000	268 394	5,8
1 001–5 000	171 117	3,7
5 001–10 000	12 503	0,3
> 10 000	7 642	0,2

1 Facultad netta da las persunas naturalas tenor las declaraziuns da taglia per ils 31 da decembre 2005

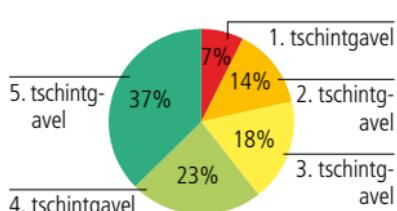
Distribuziun da las entradas

L'entrada disponibla suenter la deducziun da las expensas obbligatoricas è decisiva per il standard da viver. Plinavant dependi era quantas persunas che han da parter questa entrada. Per eruir la mesira per il standard da viver (u il nivel dal bainstar) ston ins re-sguardar il dumber e la vegliadetgna da tut ils commembres, v.d. il basegn effectiv d'ina chasada, pertge ch'in uffant ha in auer basegn ch'ina persuna pli veglia. Da quest basegn tegna quint la scala d'equivalenza. L'entrada d'equivalenza che sa resulta serva sco mesira per il standard da viver da las persunas che abitan ensem en ina chasada.

Tranter las entradas d'equivalenza sa mussan grondas differenzas. Il tschintgavel da la populaziun cun las pli bassas entradas ha l'onn 2007 pudi disponer libramain da 7%, il tschintgavel cun las pli auertas entradas da 37% da l'entrada totala.

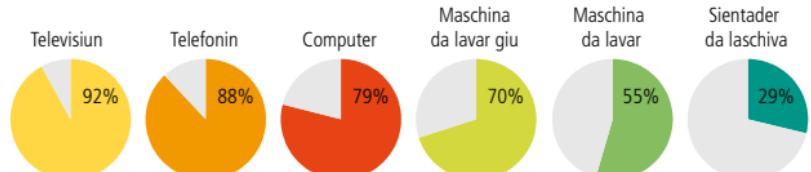
Entradas d'equivalenza disponiblas il 2007

Quota da las differentas gruppas d'entrada¹ a tut las entradas d'equivalenza disponiblas.

1 La populaziun è dividida qua en tschintg gruppas d'entrada tuttina grondas: la gruppera la pli bassa cumpligia il tschintgavel da la populaziun cun las pli bassas entradas (1. tschintgavel), etc.

Equipament da las chasadas cun singuls bains da consum il 2007

Nua sa chatta il cunfin da povradad?

Sch'ins na vul betg fixar il cunfin da povradad a moda arbitrara, dovrà ina valur da referenza. En Svizra sa drizza questa valur tenor las directivas da la Conferenza svizra per agid social (CSAS). Quest gremi definescha valurs da referenza cumprovadas davart las prestaziuns e las contribuziuns finanzialas necessarias per pudair viver en Svizra a moda degna e sa sentir integrà en la societat. Questas directivas valan sco recumandaziun per la distribuziun concreta da las prestaziuns d'agid social; per quest motiv ston ins fixar insaquantas valurs da referenza per operaziunalisar statisticamain la noziun «povradad».

Il cunfin da povradad resulta da la summa dal basegn da basa (fixà da la CSAS) + expensas per abitar + premias da la cassa da malsauons + 100.– francs per mintga persuna a partir da 16 onns. Il 2007 muntava il cunfin da povradad en media a 2250.– francs per ina persuna suelta ed a 4700.– francs per in pèr cun dus uffants (sut 16 onns). Quai èn valurs teoreticas, effectivamain vegnan calculads cunfins specifics per mintga chantun. Tut las persunas tranter 20–59 onns che viven en ina chasada valan sco povras, sche lur entradas èn pli bassas ch'il cunfin da povradad suenter la deducziun da las contribuziuns da l'assicuranza sociala (AVS, AI, etc.) e da las taglias.

Quantas persunas povras datti en Svizra?

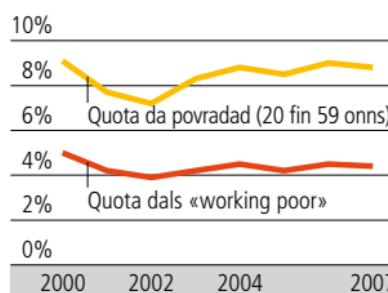
En Svizra èn pertutgadas da la povradad radund 380 000 persunas en la vegliadetgna da 20 fin 59 onns resp. 8,8% da la populaziun (2007). Da «working poor» discurr'ins, sche las persunas che viven en ina chasada lavuran ensen almain 36 uras per emna e na gudognan tuttina betg avunda per surpassar il cunfin da povradad. Quai ha pertutgà il 2007 4,4% da las persunas cun activitat da gudogn resp. var 147 000 persunas.

Povradad en differentas gruppas da la populaziun il 2007

	Quota da povradad ¹	Quota dals «working poor» ¹
Total	8,8	4,4
Dunnas	11,1	4,1
Umens	6,8	4,6
Esters	15,0	7,9
Svizzers	6,7	3,3
Tip da chasada		
Persunas che viven sulettes	8,7	1,9
Persunas ch'educheschan sulettes	26,3	9,9
Pèr senza uffants	6,0	2,2
Pèr cun 1 uffant	9,1	5,1
Pèr cun 2 uffants	11,4	7,6
Pèr cun 3 uffants e dapli	23,9	18,0

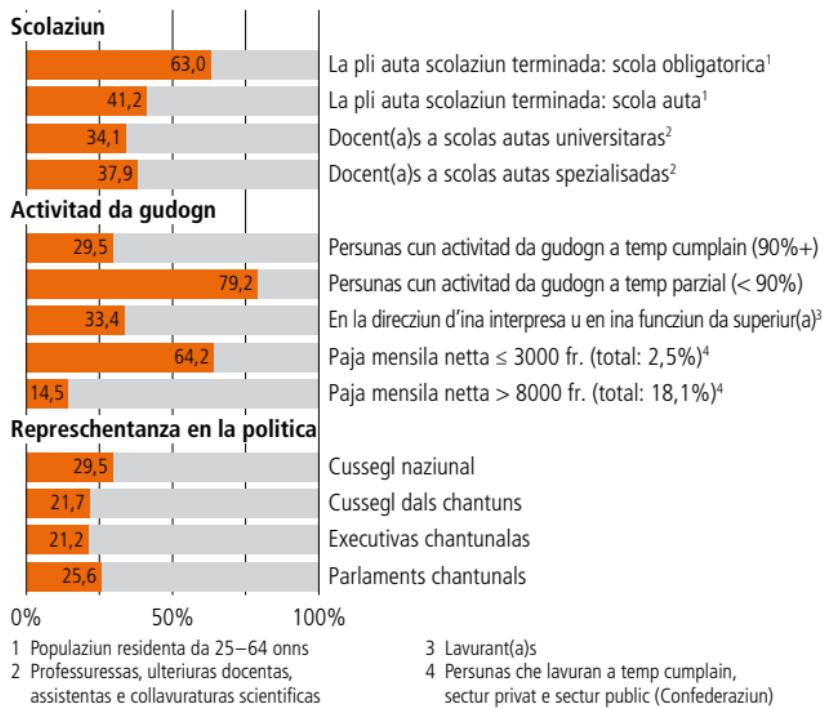
1 20–59 onns

Svilup da la povradad

Cifras distintivas davart l'egalitat tranter dunna ed um

Quota da dunnas en % (ultim stadi disponibel 2008/2009)

1 Populaziun residenta da 25–64 onns

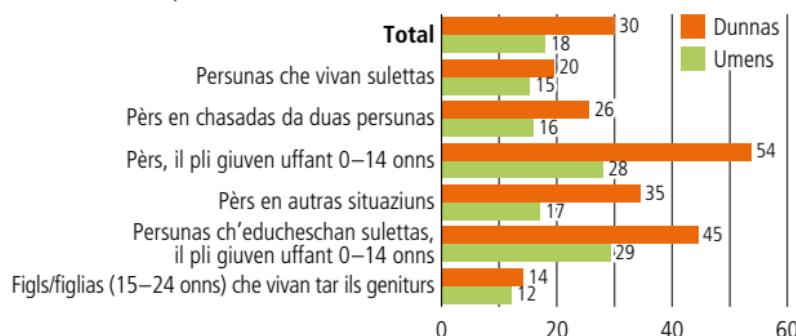
3 Lavorant(a)s

2 Professuressas, ulterioras docentes,
assistentas e collavuraturas scientificas

4 Persunas che lavoran a temp cumplain,
secur privat e secur public (Confederaziun)

Temp impundì per las lavurs da chasa e da famiglia il 2007

en media, en uras per emna

Participaziun a la lavour voluntara il 2007

en % da la populaziun

	Dunnas	Umens	Dunnas	Umens	
Informala	26,3	15,2	Instituziunala	20,1	27,9
S'occupar dad uffants parentads	8,2	3,7	Uniuns da sport	5,0	11,4
Tgirar parents creschids	1,8	0,6	Uniuns culturalas	3,9	5,8
Auters servetschs per parents	3,5	3,0	Organizaziuns caritativ-socialas	4,4	2,7
S'occupar dad uffants enconuschents	7,4	1,8	Instituziuns ecclesiasticas	4,3	2,7
Tgirar enconuschents creschids	1,5	0,5	Cuminanzas d'interess	3,0	5,1
Auters servetschs per enconuschents	6,8	6,6	Servetschs publics	1,3	3,1
Autra	0,3	0,2	Partidas politicas, uffizis	1,0	2,3

► www.statistik.admin.ch → Themen →

Wirtschaftliche und soziale Situation der Bevölkerung

Essan nus sin la dretga via?**1 Satisfacziun dals basegns – quant bain vivain nus oz?**

L'aspectativa d'ina vita en bona sanadad crescha		La violenza s'augmenta	
Las entradas na creschan betg		La dischoccupaziun stagnescha	

2 Giustia – co èn repartidas las resursas?

La quota da povradad na sa reduce-scha betg		Las pajas dad umens e da dunnas vegnan armonisadas plaun a plaun	
L'agid da svilup public s'augmenta			

3 Mantegniment dal chapital – tge laschain nus enavos a noss uffants?

L'abilitad da leger dals giuvenils sa mida strusch		La quota da persunas ocupadas en la sciensa e la tecnica s'augmenta	
L'indebitament è creschi		Il dumber dals utschels cuaders è variabel	
La quota d'investiziju al product naziunal brut stagnescha		La surfatscha da terren abità crescha	

4 Distatgament – quant effizientamain duvrain nus las resursas?

Il traffic da martganzia crescha pli spert che l'economia		Il consum d'energia final per persuna stagnescha	
La quota dal traffic public s'augmenta		L'intensidad materiala variescha	

Valitaziu dal svilup dapi il 1990:

Positiv (en direcziun da la durabilitad)   Neutral   Negativ (davent da la durabilitad)

En ils blers champs da la vita datti puncts da partenza per in svilup durabel, ma il medem mument pon ins era constatar tendenzas cuntrarias: d'ina vart han ins pudi meglierar l'effizienza ecologica en varsaquants champs, da l'autra vart è quella savens vegnida cumpensada cun augmentar il consum.

In'ulteriura ambivalenza sa mussa en il fatg ch'ils meglieraments en Svizra stattan en confront cun ils pegiuraments globali.

Intscherta è era la correctezza tranter las generaziuns: il giudicat relativamain positiv da la situaziun actuala pudess sa realisar a cust da las generaziuns futuras. 16% dals giuvenils na disponan gnanc da cumpetenzas da leger fundamentalas. E l'augment da la surfatscha da terren abità va a cust da custaivel terren cultivabel.

L'impronta ecologica mesira il diever da las resursas natiralas ed illustrescha la stgarsezza da noss chapital, l'ambient. La Svizra dovrà da preschent traís giadas dapli resursas che quai che stattan a disposiziun en l'entir mund per persuna. Il motiv principal per la gronda impronta ecologica è il consum d'energia.

Sch'ins considerescha la situaziun globala, è il svilup economic savens collià cun in'utilisaziun creschenta da las resursas natiralas. Quai vul dir: pli autas las entradas naziunalas d'in pajais e pli gronda l'impronta ecologica da quel. L'impronta ecologica svizra correspunda a la media da quella dals blers pajais da l'Europa Occidental. Ils pajais nordamerican ed intgins pajais europeics dovràn per persuna tschintg giadas dapli resursas che quai che stattan a disposiziun en l'entir mund per persuna. L'Asia dal Sidost e l'Africa consumeschan per persuna clera-mai pli paucas resursas che la media dals pajais internaziunals.

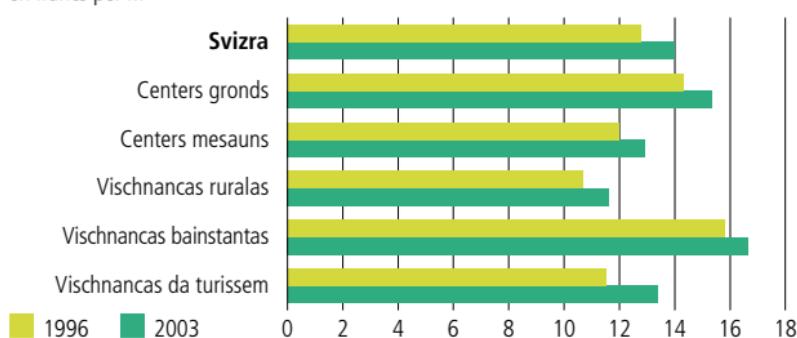
Disparitats regionalas

La diversitat e las differenzas regionalas – ubain las disparitats – fan part da mintga societat cun actividad da gudogn. Ellas èn d'interess fundamental per tut las abitantas ed ils abitants, per la politica e per l'economia. Nua ston ins pajar ils pli auts fits-chasa? En tge regiuns è la dischoccupaziun da giuvenils particularmain gronda? Tut tenor la caracteristica e la perspectiva pon ins considerar las disparitats regionalas sco contribuziun positiva a la diversitat u sco ristg per la coesiun d'in stadi. L'UST ha sviluppà ina retscha d'indicaturs-clav che analiseschan en nov champs tematici las disparitats regionalas da la Svizra.

Pretsch da locaziun en media

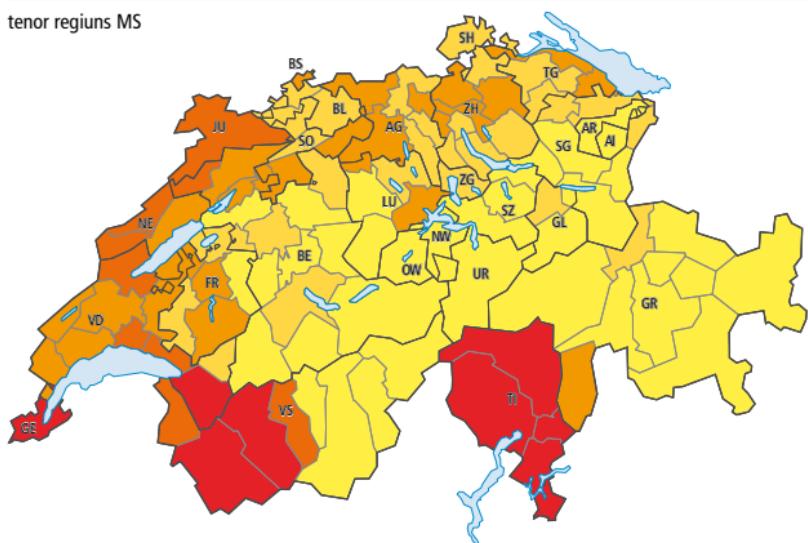
en francs per m²

tenor tschintg categorias da vischnanca

Dischoccupaziun da giuvenils il 2008

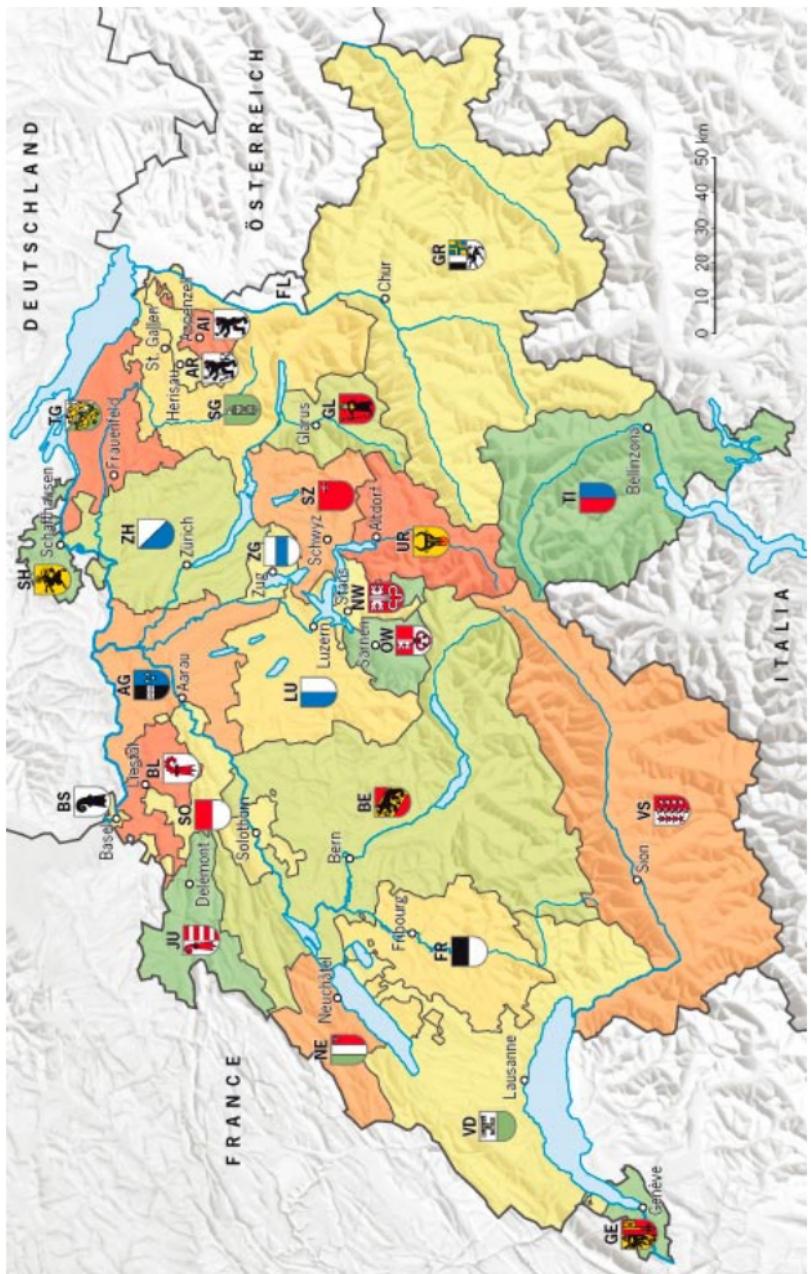
tenor regiuns MS

Quota dals giuvenils dischoccupads da 15–24 onns da tut las personas activas da 15–24 onns, en %

CH: 3,0

La Svizra e ses chantuns

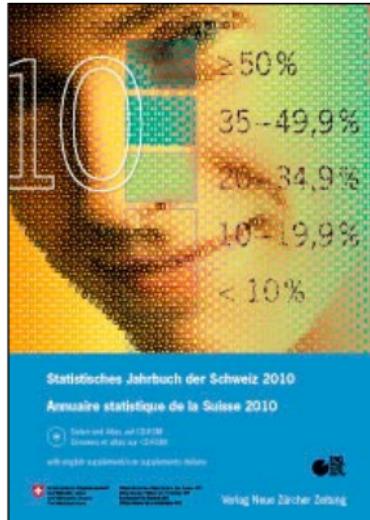

26 chantuns
150 districts
2596 vischnancas
Stadi: 1-01-2010

- o capitula dal chantun viaziuns dals chantuns: cf. tabella p. 4

Explicaziuns davart las abreviazions dals chantuns: cf. tabella p. 4

Statistisches Jahrbuch der Schweiz 2010 incl. CD-ROM

L'annuari statistic è l'ovra da standard da la statistica svizra. El dat in maletg cumplessiv da la situaziun sociala ed economica da la Svizra e porscha ultra da tabellas era survistas illustradas e curts texts infurmativs davart tut ils temas da la statistica publica. L'ovra è tras e tras bilingua (tudestg e franzos); plinavant datti per englais e per talian ina survista da las pli impurtantas infurmatiuns statisticas.

La CD-ROM agjuntada cumpiglia ils cuntegns da l'annuari 2010, cumplettads cun numerusas tabellas statisticas regiunalas ed ulteriuras tabellas, sco er in atlas statistic interactiv da la Svizra. En l'onn da giubileum «150 onns Uffizi federal da statistica» cuntegna la CD da l'annuari ultra da quai in dossier instructiv cun texts davart l'istorgia da la statistica federala.

Edi da l'Uffizi federal da statistica. 568 paginas (lià), fr. 130.– (incl. CD-ROM).

Da retrair en librarias u directamain tar NZZ Libro, la chasa editura da la Neue Zürcher Zeitung. E-Mail: nzz.libro@nzz.ch

The screenshot shows the homepage of the Swiss Statistical Portal. At the top, there's a banner for the 150th anniversary of the Federal Statistical Office. The main navigation menu includes links for Startseite, Suchen, Stempel, Index, Glossar, Kontakt, Hilfe, Aktuell, Themen, Regional, International, Infothek, Dienstleistungen, and Institutionen. Below the menu, there's a search bar and a link to print the page. The central content area is divided into several sections: 'Gesundheit' (Health), 'Mobilität und Verkehr' (Mobility and Transport), 'Volkswirtschaft' (Economy), and 'Modernisierungsprojekte' (Modernization Projects). Each section contains links to specific statistical publications or reports. On the right side, there's a sidebar with links to 'Statistik Schweiz', 'Schnellsuche im Portal', 'Von A bis Z', 'Zum Nachschlagen', 'RSS', 'Ausschreibungen', and 'Kontakt'.

Il **Portal statistic da la Svizra** (www.statistik.admin.ch) porscha online ed a moda cumplessiva tut quai che tutga tar la statistica publica da la Svizra. Qua èn accessiblas las communicaziuns a las medias, las publicaziuns da l'Uffizi federal da statistica e dad ulteriurs uffizis publics da statistica. Plinavant èn disponibels canticuadament resultats detagliads ed actualisads en furma d'indicaturs e da tabellas che pon vegnir telechargiadas. L'infoteca porscha access a diversas bancas da datas (sco al Lexicon statistic ed a la retschertga da datas online) sco er infurmatiuns cumplessivas davart las basas statisticas (retschertgas, registers, nomenclaturas); chartas geograficas ed atlas attractivs pon ins chattar en las rubricas «Regiunal» ed «Internaziunal». Cun abunar ils servetschs da NewsMail u d'avis automatics (RSS-Feeds) pon las utilisadoras ed ils utilisaders s'infurmari canticuadament davart la vasta purschida; la pagina «Novitads en il portal» porscha ina survista da las novas publicaziuns dals davos 30 dis.